

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH



Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v tuzemstvu mesečno Din 15.—, — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5 pošti predal 22. telefon 2326. Čekovni račun št. 14335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. — Neprankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značajo vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in nameščencem, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 2-3 • Maribor, sobota, dne 9. januarja 1939 • Leto XIV

Problemi delavskih vprašanj

Danes hočejo delavske probleme reševati drugi, ki teh problemov ne razumejo in ne morejo razumeti. Delavska vprašanja so postala važna, k temu je prisilil gospodarski razvoj, ki postaja vsak dan bolj — dovršen in zaraditega po svoji naravi za delovne sloje krivičnejši.

Zaradi nezdravega umevanja tega položaja imajo ljudje o vzrokih in načinu, kako bi se socialne krivice odpravile, predvsem dvojno mnenje. Eni menijo, da se je treba podjetnikom oziroma kapitalistom prikupiti s sodelovanjem z njimi in jih pregovoriti k socialni ali materialni pravicoljubnosti. Eni pa zopet menijo, da je potreben boj v dveh ločenih frontah, kakor so razdeljeni interesi med delodajalci in delojemalci.

To sta dve fronti. Ena, ki zahteva več dobička, ena pa ki zahteva več zasluzka, da bo mogla primerno živeti.

Vprašanje je čisto materialne narave in še nikdar nismo slišali, da bi bil kapital rad na priporočilo dal delavcem zadostne pomočke za življenje. To je tudi naravno.

Zaraditega z vso opravičnostjo trdimo, da so prvi, ki računajo vede ali nevede na dobrosočnost kapitala, v zmoti ali na najeti od kapitala, da delavstvo tolažijo s frazami, ki v praktičnem življenju nimajo nobene ne realne in ne umstvene podlage.

Te stvari morajo biti temeljito znane vsakemu delavcu in nameščencu, da jih lahko pojasni tovarišem v delavnici in zunaj nje. Zmote, ki nekatere delavce motijo, so velike in važne je, da se poimovanje med delavstvom temeljito pojasni in razjasni, da bo znalo razločevati od naivnih trditev pravo resnico in dejanski stan.

V veliki meri je od državne gospodarske in socialne politike odvisen položaj delavstva. To je resnica. Država na more biti tu posredovalec, ki usmerja politiko v prid socialni pravičnosti, vendar pa ne sme biti morda pristranski zagovornik zahtev, ki so bolj ali manj krivične. Dve stranki sta tu, dva razreda, ki nimata interesov brez nasprotij. Zaraditega je boj ozir. tekma med njima utemeljena. To je torej naravni pojav, ki izključuje med seboj oba interesenta. Vsak zase moreta zagovarjati svoje interese. Ta ali oni pa nasprotnih interesov ne more premestiti in je vsakršno druženje v socialni politiki nenaravno in nemogoče.

To seveda ni ukaz, kako naj se ta »razredni« boj vrši. Oblike razrednega boja so različne, toda vrše se pa le v dveh frontah, ker je ta tekma absolutno materialistična.

Dobrosročnost v tem boju ne eksistira.

Nova japonska vlada

Vojna pretresa japonsko notranje državno življenje.

Vlada kneza Konoja je odstopila, nadomestila jo je vlada barona Hiranuma. Baron Hiranuma je desničarski politik.

Spremembe v japonski vladi bodo čez dalje bolj pogoste, kajti položaj se zaneta. Eni bi radi vodili odločno politiko proti velesilam, drugi bi radi iskali sporazuma. Vojna s Kitajsko pa črpa življenjske sile države.

Njene posledice bodo prej ali slej močno pretresle cesarstvo vzhajajočega sonca in takrat se tisti, ki so skuhali kitajsko vojno, ne bodo preveč smejali.

Za mir in sporazum med narodi

Izjava francoskega predsednika Lebruna

Že nad dve leti rožljajo mnoge države z orožjem. Oborožujejo se na pretek in pravijo v obrambo, vedno pa nastajajo novi mednarodni spori, ki politični položaj zaostrejo. Vse do 1938. so nam pripovedovali diplomati in politiki, da se države morajo oborožiti in oboroževati, da bodo druga drugo prekašale po množini in kvaliteti svoje bližnje in daljnje sosedse. Vsa propaganda v drugem polletju minulega leta je veljala temu namenu neglede na to ali je res nevarnost za mir ali ne. Ta propaganda je bila priprava javnega mnenja, da se ne razburja, če parlament sprejemajo milijardne kredite v oboroževalne namene.

Ne dvomimo sicer, da pripravljajo vojno. Ali, kdo je tisti krivec? Narodi niso, ker ne marajo vojne. Ali so morda diplomati, ki tako lepo govore o delu za mir in sporazum med narodi? Težko bi bilo obdolževati te kot diplomate. Po vsej verjetnosti so za vojnim hujškanjem gospodarski interesi, za katerimi se skrivajo kapitalisti v obliki trustov, koncernov in kartelov. Ti šahirajo in računajo v svojem interesu: v miru z zaslužkom, v vojni z ropom. In temu namenu služi tisk in od njih odvisna diplomacija, ki se ne more popeti do človečanske duhovne suverenitete, ki zahteva in želi bratstvo med narodi.

Izdelanega je v zadnjih letih za milijarde morilnega orodja, za katero krvave narodi. Toda kapital po končani oborožitvi ne bo miroval. Če hoče zopet zaslužiti, se mora to orožje porabiti, in ko nastopi zopet mir, se bo treba iznova oboroževati. Tako si mislijo. Drugačne logike tu ni. Vsaj je bilo pred svetovno vojno prav tako.

Resna beseda o miru in sporazumu med narodi je že izginila iz tiska. — Zveni tako kakor prazna fraza, če jo tu pa tam čujemo, vendar smo je veseli, če vemo, da jo je izrekel politik kulturnega naroda.

Med vsemi objavljenimi novoletnimi odgovori nam je v tem oziru najbolj imponiral oni, ki ga je imel francoski predsednik republike Lebrun, ko je sprejel v avdijenco diplomatski zbor.

Izjavil je, da Francija dokazuje svojo voljo za mir s tem, da z vsemi ostalimi narodi stalno deluje za mir. Nihče ne more dvomiti v gorečo vero, s katero Francija podvzema vse, da zbližuje narode. Suvereni in obširni imperij se zaveda svojih pravic in dolžnosti, ki ga čakajo. Francija bo izkoristila svoje sile v zavesti, ki jo navdajajo z njeno misijo na svetu. Te sile ji bodo omogočile, da bo izvršila svoje naloge. Želim, je rekel, da tudi druge vlade pokažejo enako dobro voljo. Prijetno bi mi bilo za pomirjenje umevanja tega problema, ki se jača obenem z zavestjo odgovornosti, če bi vse države hotele z združenimi silami podpreti pomirjenje duhov in src.

Lebrun je s temi besedami poudaril potrebo pomirjenja med narodi. Te besede so važne ob pričetku leta, ki nam tako resno grozi s strašnimi pustolovščinami.

Ali bodo odgovorni ljudje tudi vpoštevali ta resni opomin, svarilo pred prelivanjem nedolžne krvi?

Rusi vsi proti samostojni Ukrajini

Solidarnost sovjetske vlade in caristov.

Načrti o osamosvojitvi Ukrajine, ki se lansirajo iz Berlina, so zadeli na odpor ne samo v Moskvi, v krogih sovjetske vlade in v Kijevu, ki je glavno mesto Ukrajine, ampak tudi med carističnimi Rusi.

Inozemski tisk se mnogo peča s tem vprašanjem in sedaj ugotavlja, da sta Stalin in pa pretendent na ruski carski prestol, veliki knez Vladimir Kirilovič, v zadevi Ukrajine popolnoma soglasna. Vladimir Kirilovič, kateremu so Nemci ponudili krono bodoče Ukrajine, je izjavil, da to čast odklanja, ker da hoče biti car vseh Rusov in tudi

Ukrajine, ki je bila prav za prav zibelka ruskega carstva.

Za berlinski načrt se ogrevajo samo takozvana skupina »Porašenci«, čije glasilo je pariški list »Vorošdenije« in general Biskupski, ki rezidira v Berlinu.

V svojih razpravah o ukrajinskem vprašanju pa spominjajo inozemski listi »Temps«, »Daily Herald«, »Populaire«, »New Chronicle« in ostali na dogodke iz svetovne vojne, ko je neposredno pred njenim zaključkom nastala z nemško pomočjo takozvana neodvisna Ukrajina.

Židovski zakon — namesto agrarne reforme v Madžarski

Kako se poceni zadovolji ljudstvo?

S priklopitvijo slovaških in podkarpatskih krajev k Madžarski je med madžarskim ljudstvom oživela zahteva po agrarni reformi. Revščina med ljudstvom je vedno večja in tako se vlada ni mogla izogniti zahtevi, da je vsaj na videz ljudstvu nekaj obljubila. Ministri so javno obetali, da bodo tudi v Madžarski veleposestnikom vzeli nekaj zemlje in jo dali ljudstvu. Toda madžarski magnati so se odločno uprli in tako je vlada ubrala mnogo cenejšo pot, da zadovolji ljudstvo. Začeli so z

židovsko gonjo in obljubljeni nov poostren židovski zakon, da bi vsaj začasno nasitili hrepenenje širokih mas po reformah. Iz podeželskih mest prihajajo glasom »Prava Lidu« poročila o izbruhu protizidovskih sovražnosti. Magnati, ki imajo na tisoče hektarjev zemlje, bodo torej lahko vsaj še toliko časa mirno spali, dokler bo na razpolago kaj židov za preganjanje. — Tako so delali tudi na Ruskem pred vojsko, ko je ljudstvo zahtevalo kruha in zemlje.

Manifestacija moči in odločnosti Francije v obrambi svoje kolonialne posesti

Daladier na Korziki in v Tunisu.

V zvezi z zahtevo Italije po francoski posesti na Korziki in Tunisu ter Džibutiju, je odšel francoski ministrski predsednik Daladier na demonstrativen obisk v te kraje, predvsem na Korziko in v Tunis. Prebivalstvo je priredilo Daladieru velike manifestacije. — Daladier pa je imel več govorov, v katerih je povdaril odločno voljo Francije,

da brani svojo posest z orožjem v roki. Italijanski časopisje je s tem potovanjem Daladiere nezadovoljno, zlasti še, ker se Daladier pri svojem potovanju obrača na mohamedansko in arabsko prebivalstvo v severni Afriki, katerega varuh je hotel biti Mussolini in se je pred leti, ob priliki svojega obiska v Libiji, tudi za takega proglasil.

Rimski pozdrav v Romuniji

V Rumuniji so ob novoletnem pozdravu kralja ministri nosili nove uniforme ter pozdravljali kralja z — rimskim pozdravom. Kralj je rekel, da so ga v Parizu, Londonu in Nemčiji prijazno sprejeli in da je s tem Rumunija pridobila na ugledu. Izjavil je, da je za Rumunijo sedanja politika najbolj ugodna. Rumunija se bo oborožila v svojo obrambo, ne v svrhu napadanja. Pa bo dovolj močna, da varuje svoje meje.

Kitajski četniki preganjajo Japonce

V vsaki vojni so četniški boji najbolj nevarni. Kitajci, ki niso zadovoljni z japonsko ofenzivo, se organizirajo v četniške tolpe za hrbotom japonske vojske ter napadajo Japonce. V južnozhodni pokrajini Šansi so četniki dosegli velike uspehe. Uničili so avtomobilsko kolono, podrli most na Rumeni reki ter razpodili japonske čete. Na južnem bojišču so Kitajci pri Tienciču uničili dve japonski koloni. Japonci morajo uporabljati prav mnogo čet proti četnikom.

Papeževi očitki proti fašističnemu režimu

Rad protizidovskih ukrepov.

»Havas« poroča iz Vatikana, da je imel papež o praznikih v sv. kolegiju govor, v katerem je razpravljal o bližnji 10 letnici konkordata z Italijo in pri tem grajal, da se z novimi protizidovskimi ukrepi v nasprotju s konkordatom kršijo dogovori glede zakonskega življenja. Daljnje kršenje konkordata vidi sv. oče v tem, da je bilo nedavno v Rimu dovoljeno slaviti »križ, ki je neprijatelj Kristusovega križa«. Papež je nadaljeval: Molimo k bogu, da bi razsvetlil ljudske duše in srca ter jim vcepil smisel za pravico in resnico, ker samo resnica in pravica so trdni temelji za blagor posameznika in narodov.

Enejstisoč šoferjev stavka v New Yorku. Dne 4. t. m. je v New Yorku pričelo stavkati 11.000 šoferjev, ki zahtevajo zboljšanje mezd. V prometu so ostali le avtotaksiji, ki jih vozijo lastniki sami.

Boji v Kataloniji na Urgelski planoti

Francova ofenziva še traja.

V Kataloniji trajajo še vedno hudi boji, ki so pričeli z ofenzivo generala Franca dne 23. decembra m. l.

Glavni kraji, za katere se vodijo boji so: Borjas Blancas, nasproti Leride in Granadella, nasproti Serosa ter Arteso de Segre. Granadello se je nacistom posrečilo zasesti, Borjas Blancas pa je še vedno v rokah vladinih čet, dasi je bil tu pritisk italijanskih motoriziranih divizij najsilnejši.

Zadnje dni se razvijajo boji za utrjeno mesto Arteso de Segre; nacisti trdijo, da ima to mesto velik pomen za razvoj nadaljnjih vojnih operacij na Urgelski planoti.

V splošnem soglašajo poročila Reutersa in Agence Havas v tem, da se je na skrajnem južnem robu urgelske planote republikancem posrečilo docela ustaviti nacistično ofenzivo, dočim se vodijo najhujši boji med Granadello in Borjas Blancas. Tudi nacistična ofenziva pri Bellagueru, severno od Leride ob Segri, se ni mogla docela razviti, dočim je dalje proti severu, sledeč toku

Segre, okoli Trempa, Franco le otipaval republikansko fronto, hoteč na ta način vezati večje skupine republikanskih sil.

Ofenziva nacistov je zahtevala hude žrtve v njihovih vrstah in zato ni izključeno, da jo bodo zaenkrat zaključili. O strahotah bojev ob reki Segre oz. na planoti Urgel priča najbolj zgovorno dejstvo, da so nekatere postojanke po devetnajstkrat menjale gospodarja in da so se pri vsaki taki menjavi razvijali boji na nož. Nacisti razpolagajo z močno artiljerijo in so na nekaterih predelih razpostavili topove v razdalji komaj 8 m narazen.

Sestreljena letala v l. 1938.

Vojno ministrstvo v Barceloni objavlja, da so republikanci sestrelili v letu 1938. 692 nacističnih letal, dočim so jih l. 1937. samo 392. — Letalska obramba v l. 1938. se je potem takem izpopolnila, nekaj pa je tudi pripisati dejstvu, da so nacisti v l. 1938. razpolagali z večjim številom letal, kot pa v l. 1937.

Poskušen atentat na ljudskega komisarja za industrijo Kaganoviča

Peklenski stroj na progi.

Ljudski komisar za industrijo v sovjetski vladi Kaganovič bi bil skoro postal žrtev bombnega atentata. Ko se je pred nekaj dnevi odpeljal z vlakom na inspekcijsko potovanje proti Uralu, je na progi, po kateri je vozil njegov vlak, eksplodirala bomba in razdejala progo v dolžini okrog 20 m. Le naključju, da je vlak vozil z zamudo, se je zahvaliti, da je Kaganovič ostal živ.

Atentat spravljajo v zvezo z najnovejšimi ukrepi v ruskih tovarnah za povečanje produkcije. Boj za povečanje produkcije se vodi z geslom proti lenuharjenju. O tem je 13. dec. m. l. izšel v »Pravdi«, glasilu komunistične stranke v Moskvi daljši članek, ki je vzbudil pozornost v vsem svetu. V članku

pravi list med drugim: »Mnogi delavci pozabljajo, da morajo porabiti 420 minut na dan (sedem ur, op. ur.) tako, da bodo producirali največ, kar morejo. Zdi se pa, da hočejo delavci delati manj in prejemati višje mezde.« List pravi, da je bilo 10.661 delovnih dni izgubljenih samo v neki jeklarni v Moskvi v drugem četrtletju tega leta, ker so delavci neupravičeno ostali doma. V tretjem četrtletju je bilo iz istih vzrokov izgubljenih 19.380 delovnih dni. Nato piše »Pravda«: »Ti lenuhi, postopači in kršilci delavske discipline izkoriščajo malomarnost nekaterih eksekutivnih uradnikov, ki bi se morali čimprej iznebiti neznesnega liberalizma.«

Za svobodo se bojujemo s tiskom in besedo.

Zato mora biti naš tisk močan in naša beseda pogumna.

Svet pripada junakom!

Zato se moramo junaško boriti!

To je, vedno in povsod storiti svojo združeno dolžnost.

Tudi najskritejši kot ne sme ostati zaprt socialističnemu tisku in socialistični besedi!

Baltiške države nevtralne. Za letosko in estonsko vlado je sedaj tudi litvanska vlada objavila zakon o nevtralnosti.

Proces proti Nikischu se je pričel dne t. m. v Berlinu. Nikisch in dvajset soobtožencev je obtoženih radi veleizdaje. Uradno pa zanikajo vesti, da bi bili nameravali obtoženci izvršiti atentat na kanclerja Hitlerja.

Vročina v Argentini. Med tem ko v Evropi pričakujemo nov mrzli val, vlada v Argentini silna vročina, ki je mestoma dosegla 37 stopinj Celzija.

Prihodnja številka »Delavske Politike« bo izšla v ponedeljek.

Dne 6. januarja bo poteklo deset let, odkar je pokojni kralj Aleksander ukinil vidovdansko ustavo, razpustil parlament in vse tedaj obstoječe stranke. Prvo izvenparlamentarno vlado je sestavil tedanji general Živković, v njej pa je bil zunanji minister Jevtić, dr. Korošec pa železniški minister.

V zatišju. Nič posebnega se ne zgodi, vsaj ne, da bi zato zvedela javnost. Glavni volilni odbor šteje glasove in jih bo kmalu preštel. No, in takrat dobimo avtentične številke o izidu volitev v narodno skupščino dne 11. decembra lanskega leta. To bo nekaj. Nič nam pa ni znanega, kaj delata in ukrepata JRZ ali pa združena opozicija. Imamo torej pravo zatišje. Nobenega dvoma pa ni, da se kujejo načrti za bodočnost.

Ukinitev sreskega načelstva v Konjicah in razdelitev konjiškega sreza. JRZ listi poročajo, da so izgotovljeni načrti, ki predvidevajo ukinitve konjiškega sreza. Polovico sreza bi se priključilo celjskemu srezu. Iz Maribora desni breg bi se izločil sodni okraj Slov. Bistrice in ustanovil srez s sedežem v Slov. Bistrici. Temu novo ustanovljenemu srezu bi se potem priključila ostala polovica sedanjega konjiškega sreza.

Naknadno pa pravijo, da na stvari ni ničesar res. Odkod potem te noveletne fantazije?

Naš železniški promet. V letu 1937. je bilo prebitka pri naši železniški upravi 288.200.000 dinarjev. Oseba je zaposlenega na direktorijah 4088, za vzdrževanje prog 22.827, za postajno službo 14.530, za vozno službo 5.368, strojno 4436, v kurilnicah in manjših delavnicah 11.811, v glavnih delavnicah 9799 in drugih službah 1219, skupaj torej 74.158 oseb. Tovorni in potniški promet sta v zadnjih letih zopet nekoliko padla. Skupni dohodki državnih železnic so znašali 1937 din 2.410.500.000, izdatki pa din 2.122.300.000.

Otvoritev novega paviljona. V Nišu so na Novo leto otvorili nov velik paviljon v ondotni bolnici, ki je najmodernejše opremljen. Bolnica je ogromno prdobja na prostoru. Z zidanjem paviljona v Nišu se je pričelo približno v istem času kot v Ljubljani in v Mariboru. Med tem, ko paviljon v Nišu že služi svojem namenu, paviljona v Ljubljani in Mariboru še vedno ni sta gotova, ampak dozidana komaj v surovem stanju. Mariborski je celo neometan.

Seja Glavne zadržne zveze v Beogradu se je vršila dne 3. t. m. Na seji so med drugimi razpravljali o pravilniku o uporabi sredstev iz fonda za podpiranje zadržništva, o pravilniku za zadržno knjigovodstvo, o ustanovitvi Zadržne banke itd. Zvezo gospodarskih zadrž je na seji zastopal z. Franc Rakovec.

Novi upravni nadzorni odbor OUZD v Ljubljani. Minister za socialno politiko je imenoval novo ravnateljstvo in nadzorstvo OUZD v Ljubljani, ker je funkcijska doba sedanje uprave potekla.

Umrli je seizmolog dr. Albert Belar. Pokojni dr. Belar je bil sin ljudskošolskega ravnatelja Leopolda Belarja na drugi mestni ljudski šoli v Ljubljani. Baval se je s potresoslovjem. Najprej je ustanovil opazovalnico na ljubljanski realki. Po upokojitvi jo je ustanovil v Gorjah na Gorenjskem. Bil je strokovnjak v tej vedi. Ko je obolel, se je preselil v Kočevje, na svojo posest, kjer je te dni umrl 75 let star. Po njegovi napovedi bodo imeli ljubljancani okoli leta 1945. zopet hujši potres.

700 splitskih delavcev ob zaslužek. Tovarna cementa »Split« je prenehala obratovati, ker ima polna skladišča. Prizadetih je 700 delavcev, ki so bili zaposleni v tej tovarni.

Trenje med Madžarsko in Nemčijo. Grof Bethlen je napisal za Novo leto članek o zunanjem položaju Madžarske, v katerem je obžaloval, da se je medsebojno razmerje med Nemčijo in Madžarsko skalilo in upa, da se bo vendarle zopet boljšalo.

Madžari preganjajo slovaške veletrdajalce. V nekaterih slovaških krajih, ki so bili dodeljeni Madžarski, so Slovaki zahtevali plebiscitno glasovanje za priključitev k češkoslovaški republiki. Madžarske oblasti so zaprle nad 800 teh »upornikov« in izgnale s slovaških šol na Madžarskem 1404 učitelje, ki so morali oditi v Češkoslovaško.

Številčna moč nemške armade. Nemška armada šteje 18 armadnih zborov s 43 divizijami. Razen divizij pehote in topništva je več lahkih motoriziranih divizij, tri divizije tankov, dve gorski diviziji in ena divizija konjenice.

Sestanki državnikov v Varšavi. Iz Varšave poročajo, da prispe v prvi polovici januarja v Varšavo nemški maršal Göring. Za drugo polovico pa je najavljen obisk italijanskega ministra grofa Ciana, ki naj bi se pri tej priliki sestel tudi z ruskim komisarjem za zunanje zadeve Litvinovim. Ta sestanek bi pomenil zблиžanje Rusije in Italije.

2000 arabskih vstašev se po angleških vesteh nahaia v internaciji, nemiri pa se v Palestini še vedno ponavljajo in je v bojih med židi in Arabci bilo v zadnjih dneh ubitih več oseb, v l. 1938. pa skupno okrog 1800.

Sovjetska armada ne bo več prisegala zvestobe svetovnemu proletariatu, ampak samo sovjetski vladi. V spremembi prisege se vidi, da se trudi Stalin odstraniti vse tisto, kar povzroča negotovanje in nezaupanje do Sovjetske Rusije pri velesilah ter vzbuja domnevo, kakor da se hoče Rusija vmešavati v njihove notranje zadeve.

Instruktorji za kitajsko vojsko? Rusija je baje poslala na Kitajsko 50 višjih častnikov kot instruktorje za kitajsko vojsko, ker so bili nemški instruktorji odpoklicani. Misija je te dni prispela v Čungking ter prevzame posle takoj, ker se razvijajo novi ljuhi boji.

30 novih pomorskih oporišč nameravajo zgraditi ob Tihem oceanu Združene države. — Amerika so torej dobro pripravila za eventualni spopad z Japonsko.

C. Nordhoff in J. N. Hall:

HURIKAN

»Kadar boste te ljudi tu nekoliko bolje spoznali, boste prišli na to, da se lahko sporazumevajo med seboj tudi brez besed. Pogled, majhen gib z glavo, premikanje obrvi, gori, dol, jim zadostuje, da izmenjajo svoje misli.«

»Ali ga že dolgo poznate?«

»Mislite kapitana? Seveda ga poznam, že dolgo let.«

»Ali je dovršil mornariško šolo? Ugotovil sem, da niti enkrat ni pogledal na zemljevid odkar smo zapustili Marquesas.«

»Da! Kapitanski izpit je položil z odliko. Ali ste opazili s kašno natančnostjo je krmaril proti kopnemu?«

Vernier je prikimal. »Vam so všeč ti ljudje tu, doktor; to čutim,« je dostavil.

»Imate prav, gospod Vernier, četudi nisem slen za njihove napake. V petih letih mi boste povedali, kakšno mnenje imate Vi o njih. Toda že v naprej Vam lahko povem, da Polinezijski, ako jih primerjate z vsemi ostalimi Vam poznanimi rasami, ne bodo slabo odrezali.«

»V petih letih! Bog me obvaruj, da bi bil tako dolgo tu pokopan!«

Kersaint se je smehljaj. »Mogoče se Vam zdi to huje, kot pa je.«

Domačin, ki mu je bilo naloženo, da streže gostoma, je prišel, da pospravi mizo; moža sta vstala in se podala nazaj k ležalnima stoloma ob ladjini ograji, kjer sta zopet prižgala pipi. Verdier je še trenutek stoje gledal proti kopnemu.

»Pet let...«, je ponovil. Upam, da ne! Želel bi govoriti odkrito z Vami, doktor. Kamor me pošlje

2-3

vlada, tja grem in se trudim, da izvršim svojo dolžnost. Doslej sem imel dve službi, obe v zakotnih od vsega sveta pozabljenih krajih v osrednji Afriki, globoko v notranjosti dežele. Toda zagotavljam Vam, da se še nikjer nisem počutil tako osamljenega in zapuščenega, kot danes popoldne, ko smo se bližali temu otoku. Ta skromna vegetacija, ti skladi razklanih koral... Kot bi gledal pobeljene kosti... In če pogledaš teh par raztresenih palm, se ni čuditi, da je otok neobljuden. Pet let v taki okolici? Ne, dajte, želite mi, da pridem skoro zopet od tod, doktor! Vernier je globoko vzdihnil.

»Vi ste vstopili v Vaše novo kraljestvo skozi zadnja vrata«, je menil doktor Kersaint.

»Ako bi se bili vozili od Tahitija, namesto od Marquese, bi bili pluli mimo par otokov, ki kažejo Tuamotu otočje v pravilnejši in lepši luči. Sicer pa popolnoma razumem, da Vas je Manukura očarala; in vendar je bil to nekoč bogat otok, — v kolikor moremo o teh okroglih koralnih otokih sploh kaj takega trditi — ter gosto naseljen. In bo zopet, čim si bo zemlja nekoliko opomogla.«

»Kdaj utegne to biti?«

»Tako nekako v petsto letih, mislim.«

»No, slišite, to je pa precej dolgo!«

»Evropejcu se mogoče to zdi dolgo. Tu, v tem delu sveta, pa merimo čas z drugimi merili... po ducatih generacij. Mogoče ste kaj slišali o de Laageju?«

»De Laage? Ne, se ne spominjam.«

»Eden izmed Vaših predhodnikov. Ko je bil on tu, je bila Manukura sedež uprave. Guverner je stanoval v hiši, ki je stala tam preko ob bregu, komaj četrto milje oddaljena od kraja, kjer smo zasidrani. Takrat je bila tu lepa cerkev in cve-toča naselbina, tako lepa in prijazna, kot le more biti kakšen kraj na tem otočju.«

»To se zdi človeku skoro neverjetno! Kaj se

je bilo zgodilo — ali je morda besnel hurikan?«

»Da, mogoče eden najstrašnejših, kar so jih kdaj zabeležili tod v okolici.«

Moža sta molče vlekla pipi; tišino, ki je vladala okrog in okrog je še večalo komaj slišno, toda neprestano brnenje, bolj v podzavest se zaje-dajoče valovanje zračnih plasti, kot pa nekaj, kar zaznamujejo čutila; bil je šum valov, ki so grmeli v daljavi čez samotne koralne čeri, ki so se razprostirale milje in milje daleč naokoli. Kersaint je gledal v nebo, na katerem so migljale zvezde, ki jim je vedel samo polinezijska imena. Poznal je ozvezdje Matariki, Tangio-Rio, Aitu in Pipiri-Ma, dvojčke. Svetile so na Mankuro, še predno je stopila človeška noga v pesek na otoku in pred petnajststo leti kazale pot raziskovalcem Polinezijske, ki so odkrili to otočje. Videle so odkritje in naseljevanje na otokih skozi stoletja, še predno so se jih polastili beli možje, videle pa tudi njihovo razdejanje v teku ene same noči. Nekega dne, v daljnji bodočnosti, se bo njihova nežna svetloba zopet razlivala skozi palmoye gaje in se v njej svetile strehe človeških bivališč, in istih mestih, kjer sedaj ni videti ničesar drugega kot obledele koralne in revne, posušene komadiče travnate ruše...

Za hip je imel zdravnik čuden občutek kot da je čas nekaj neresničnega, nekaj kar so ljudje po krivici sami izumili...

Okrenil je glavo.

»Vi si boste mislili, da sem zelo slab zdravnik ali pa da moram biti velik norec, da morem bivati tu petnajst let,« je rekel svojemu sopotniku.

»Tega ne«, je vljudno ugovarjal Vernier, »toda dovolite mi, da se čudim, da more Evropejec tako dolgo zdržati tod in biti zadovoljen s primitivnim življenjem, ki vlada v tem delu sveta. Priznati Vam moram, da bi rad vedel, kaj je temu vzrok.«

(Dalle prihodnjic)

Važna angleška politična prognoza za leto 1939

Navado imamo, da ob novem letu ugiblamo, kakšno bo novo leto. Vsak človek se izprašuje in ugiblje tako, čeprav ne ve nič gotovega, ker so razmere močnejše, kakor njegova želja.

Isto velja za politiko tako domačo kakor mednarodno v letu 1939. Kdo more misliti, da se bo politika tudi v novem letu razvijala v enakem pravcu divjaštva, sovraštva in zaslužjevanja, kakor v zadnjih letih? Ali ni mogoče, da se zbudi v človeštvu duša in srce? Vsaj nam je znano, da je pogostoma v najkritičnejših dobah zgodovine zmagal zdrav duh narodov, ki je avtomatično prekinil človeštvo sovražno naklepe teh ali onih reakcionarnih klik. Duh v človeštvu dela, deluje, se zbujajo. Zakaj ne bi vstal in zmagoslavno priboril človeštvu mir in bratstvo.

Takole mislimo ob novem letu. Ali misel sama je premalo. Misel mora roditi delo, mora sejati, da žanje.

Ta misel nas navdaja zlasti, če čitamo angleške kapitalistične liste (*«Times»*, *«Daily Mail»*). Prvi pravi, da so mednarodne nasprotosti tako velike, da utegnejo dovesti med demokratičnimi in avtoritativnimi državami v novem letu do hudega spopada, torej do strašne vojne. Nič bolj laskavo se ne izraža o mednarodnem položaju drugi navedeni list, ki pravi, da je verzajske mirovne pogodbe prežgal čas ter zastavlja vprašanje, s čim bi bilo treba nadomestiti te pogodbe. Mnenje lista je končno, da naj dajo odgovor na to vprašanje štiri velesile monakovskega sporazuma, ne Društvo narodov.

Angleška in francoska reakcija je že temeljito izigrala plemenito ustanovo Društva narodov, ki je imela reševati stare in nove spore med državami mirnim potom ter ščititi male države, ki so tvorile večino v Društvu narodov. To se ni zgodilo. Društvo narodov je bilo nesposobno, da bi reševalo vprašanja, ki so izhajala iz mirovnih pogodb ali so sicer nastala, ker so angleški in francoski reakcionarni kapitalisti imeli drugačne interese, kakor bi jih prinašal sporazum glede miru med narodi, če bi se sklepal v Društvu narodov. Zaraditega se je v malih deželah tudi vzbudilo nezaupanje do Društva narodov, ki druga za drugo zapuščajo ustanovo ali pa jo le platonično opazujejo.

Ni resnica, da sam čas in zgodovina pregažata mirovne pogodbe in Društvo narodov. Res je le, da se kapitalistična politika ne strinja z načeli in duhom Društva narodov ter zaraditega hodi svoja pota in sabotira delovanje Društva narodov.

Ideja direktorija štirih velesil, ki se prvič izraža v monakovskem dogovoru,

je stara že par let in izhaja iz teh vrst. Sabotaža delovanja Društva narodov je bila previdena priprava reakcionarne politike, ki se je izkazala v Abesiniji, na Kitajskem, v Španiji, na Češkoslovaškem in še marsikje. Društvo narodov jim ne odgovarja, pač pa politika diktature kapitalizma.

Kaj pa hoče doseči kapitalizem s svojo politiko, je jasno. Imeti hoče svobodo in diktat nad človeštvom, svoje delovanje hoče postaviti na predvojno bazo političnih blokov in zvez z namenom, da s poostritvijo diktature in terorja ohrani svojo politično posest nedotaknjeno. Kapitalizma torej čas ni prehitel, njegove politike še ni pregal. Z »uravnovešenjem« mednarodne politike hoče hazardirati dalje z enakimi spletkami in zarotami kakor pred vojno. To je namen reakcije, ki se izraža v načrtu o odgovornosti štirih velesil, ki naj zastopajo politiko imperia-lističnega kapitala namesto blagodejnega Društva narodov, ki naj pospešuje sporazum in sodelovanje med vsemi narodi v enaki meri v blagor človeštva.

Angleški konservativci snujejo novo stranko

ker niso zadovoljni s Chamberlainom.

Danes je v Angliji konzervativna stranka politično najmočnejša. V prejšnjih letih se je kosala z liberalno stranko, ki jo je vodil Lloyd George. Liberalna stranka je sedaj slabotna. Oslabila jo je premajhna pozitivnost in nestalnost v politiki. Deloma seveda jo je prehitel tudi razvoj, ki zahteva več, kakor je nudil liberalizem.

Konzervativna stranka konzervativni je le angleška delavska stranka, ki se naglo razvija in ustaljuje.

Angleška konzervativna stranka prav zasluži svoje ime. Njo vodijo konzervativni kapitalisti, ki imajo pred očmi samo stari ugled imperija in svobodo glede eksploatacije kolonij, dominijonov in drugih tujih držav. Moderni svet ima pa še druge potrebe in tudi čustvenost je danes drugačna kakor je bila pred dvajsetimi, tridesetimi in še več leti. Zato ni prav nič čudnega, če nastajajo razpoke v stari veliki stranki, ki ne razume časa, da bi se mu prilagodila.

Konzervativni Winston Churchill je po londonskih poročilih dne 3. t. m. ustanovil napovedano novo stranko konzervativnih in liberalnih nezadovoljnih. Priglasil se je v novo stranko Churchillov zet Sandis (konzervativec), liberallec Mac Harold ter več drugih

Francoski socialisti — enotni in močni

Francozi, posebno francoski socialisti, imajo to dobro lastnost, da o svojih težavah in problemih, ki jih tišče, govorijo odkrito in javno. Drže se načela: iz diskusije pride jasnost. Naše meščansko časopisje pa sodi po razmerah v svojem taboru seveda drugače. Ker prikriva vse, kar je pri njem slabega, in ker kaj dobrega na sebi skoro nima pokazati, je izreklo sodbo, da je francoska soc. stranka z novim letom zašla v krizo radi debat med Blumom in Faurorom na božičnem kongresu stranke. Ne vedo pač tega, da zdravo stranko samo krepi načelna diskusija, ki je ne spremljajo nobena osebna nasprotja. — Ko je kongres sprejel Blumovo resolucijo o narodni obrambi in odklonil Faurov predlog, je drugi dan strankin tajnik Faure objavil v *«Populaire»* uvodnik, v katerem pravi:

»Ali so bila naša mišljenja deljena? Da. Toda to bomo prenesli brez vsake škode za stranko.

Mi nismo stranka korporalske discipline. Na naših kongresih je svobodna diskusija.

Ko pa kongres nekaj sklone, ni več ne manjšine, ne večine, temveč je enodušnost v izvajanju sklepov. Francoski

socializem bo nadaljeval svojo pot in svoje delo z vsemi svojimi močmi in z vsemi svojimi ljudmi.

Prav tako so na podlagi napačnih poročil naših meščanskih dnevnikov nekateri domnevali, da se Blumova resolucija o narodni obrambi ne bo mogla izvajati, ker ji nasprotuje Faurova resolucija, ki jo je sprejela stranka o notranjem političnem položaju. Tudi ta strah je popolnoma neupravičen, ker Faurova resolucija, objavljena v *«Populaire»*, pravi:

»Za socialistično stranko so mero-dajni samo interesi dežele in delovnega ljudstva. — Zato obsoja Reynaudove ukrepe, je proti sedanjim sestavi Daladierove vlade in soc. stranka izjavlja, da more vstopiti le v tako vlado, ki se bo naslanjala na čisto republikansko večino in ki bo nedvomno branila demokracijo in pravice ljudstva, izvedla gospodarski in finančni program, kakor ga je predložil Blum v aprilu 1938. leta.«

Razkroj kapitalizma

Odkrita beseda iz Amerike.

Iz Washingtona prihaja vest, da je Leon Henderson, ekonomski ekspert in svetovalec predsednika Roosevelta, izjavil pred skupnim kongresnim odsekom za protimonopolno zakonodajstvo, da se ameriški privatni kapitalizem ne razvija več od leta 1929. Henderson je rekel, da je gospodarski sistem Združenih držav zdaj na potu razpada in Amerika mora gledati realistično na to dejstvo, kajti opravičiti ima »z ogromnim kompleksom ekonomskega organizma«.

Henderson je tudi navedel vzroke, zakaj je ameriški privatni kapitalizem prenehal rasti — med drugim je navedel izginotje »frontirjev«, izravnavanje prebivalstva, propadanje gospodarske konkurence, naraščanje vlog v hranilnicah in padec investicij itd. — obenem pa je svarilo poudaril, da to ni »začasen pojav«, temveč je nekaj trajnega in veliko bolj resnega kot si marsikdo domišlja.

Čas je že bil, da so res ljudje na odgovornih mestih začeli spoznavati to resnico, namreč da je ameriški kapitalizem doigral svojo zgodovinsko vlogo in zdaj prehaja v proces razkroja. Ta razkroj je bil marsikomu očiten že leta 1930. Razume se, da ameriški kapitalisti na splošno — morda se tu in tam dobi izjema — ne bodo priznali tega dejstva. Toliko slabše zanje!

Da, od leta 1930. se Amerika nahaja ekonomsko v prehodni dobi, v dobi počasne likvidacije privatnega kapitalizma. Kam nas ta doba pripelje — v kakšen ekonomski red zdaj jadra Amerika, je odvisno od zavednosti in izobrazbe ameriškega delovnega ljudstva. P.

Dr. Avg. Reisman:

Iz spominov na avstrijska sodišča

10.

Interpelacija na ministra pravde.

Zivimo v dobi, ko prihajajo slovanski narodi, Čehi, Slovaki, Ukrajinci in Rusini zopet pod peto tujega gospodstva, ki jim zapira narodne šole in nastavlja v urade nemške in madžarske uradnike ter sodnike. Istočasno grozijo novi vojni konflikti pod krinko osvobodilnega boja zatiranih narodov. Zatirani je čijo pod krivicami in zaman kličejo na pomoč. Nasilneži dokazujejo skozi usta diplomatov in svetovnega časopisja, da se nikomur ne godi niti najmanjša krivica. Pravica je namreč moč.

Tako so nas odpravljali tudi pod Avstrijo, ko smo delili Slovenci približno današnje usodo židov, Slovakov pod Madžari. Čehov in Ukrajincev pod Poljaki, Poljakov pod rajhom in tako naprej. Pred vojno smo mogli svoje pritožbe uveljavljati vsaj v parlamentu, potem interpelacij poslancev na ministre, katere so lahko potem objavljali časopisi, ker se jih cenzura ni smela dotakniti. Po izbruhu vojne pa so parlament zatrli, vladala je neomejeno vsemogočna cesarsko in kraljeva cenzura, pri nas še tuji uradniki in potujoče meščanstvo.

Ponižujoč, človeškega dostojanstva nevredden je položaj zaslužjenega naroda. Za vsako mrvice pravice se je bilo treba boriti z nadutimi tujci, ki so vladali po uradih z odbijajočo samopašnostjo kot nadrejeni izvoljenici. Tako je bilo tudi pri sodiščih.

Škandalozne sodne razmere v slovenski Štajerski.

Ko pa so se pod vtisom smrtonosnih strel s. Friderika Adlerja na ministrskega predsednika Stürgha pred zadnjim vojnim letom vendarle zopet odprla poslancem vrata parlamenta in so slovanski in nemški socialistični poslanci obsipavali avstrijske ministre z interpelacijami o krivicah diktatorske vlade in njenega aparata, sem zbral tudi jaz svoje najbolj kričeče izkušnje z avstrijskimi sodniki. S takratnim sodnim avskultantom V. v Mariboru, s katerim sva vsa leta vojne zalagala z različnimi našimi pritožbami časopise v Mariboru in Ljubljani, sva izdelala obširno vlogo o našem zapostavljanju pri sodiščih na slovenskem Štajerskem in jo poslala Jugoslovanskemu klubu avstrijskega parlamenta na Dunaj, ki je s posredovanjem takratnega tajnika dr. Žerjave, vložil obširno interpelacijo na ministrstvo pravde o »škandaloznih sodnih razmerah v slovenskem delu Štajerske«.

Interpelacija je bila vložena 19. julija 1918. Priznati je treba, da so avstrijski ministri točno in vsaj obširno odgovarjali na pritožbe poslancev, čeprav se je pri tem vedno izkazalo, da so pritožbe »popolnoma neutemeljene« in da vsled tega minister ni imel nikakega povoda, karkoli ukreniti glede stavljenih vprašanj. Tudi na našo interpelacijo je odgovoril minister v parlamentu že čez dva meseca, dne 17. septembra 1918 pod št. 2985-I, XXII. zasedanja.

62 nemških sodnikov — 44 slovenskih

Odgovor avstrijskega justičnega ministra z dne 17. septembra 1918 je prav zanimiv zgo-

dovinski dokument, kako se je godilo zaslužjenemu narodu takrat na popolnoma slovenskih tleh, celo pri sodiščih. Minister ugotavlja na pritožbo kot obsedi umljivo, da je bilo pri okrož. sodišču v Celju kar 32 nemških sodnikov in samo 22 slovenskih, pri mariborskem pa 30 nemških in tudi le 22 slovenskih. Minister pravde se je prav zaničljivo odrezal o tej pravici: »Te številke osvetljujejo uvodne stavke vprašanja, da so od najnižjega pisarja do prezidenta vsi samo Nemci in renegati, zavedni Slovenci pa so pri sodiščih s popolnoma slovenskim zaledjem že bele vrane.«

Slovenske in češke šole — ovira za sprejem.

Prav obširno se je potem minister pečal z dokazom, da so mene upravičeno odklonili pri sodišču. Ni baje res, da je tekom vojnega časa pri naših sodiščih le en Slovenec vstopil v sodno službo v Mariboru in bil tako dolgo šikaniran, da je moral po 13-mesečnem zastojkarskem službovanju izstopiti. Svest si upravičenosti nadoblasti v naših krajih priznava minister, da sta vstopila tekom vsega vojnega časa na Spod. Štajerskem dva Slovenca v sodno službo, da pa enega, to je mene, niso mogli sprejeti in mi tudi niti približno obljubiti sprejema, ker sem imel baje celo vrsto brezhibno kvalificiranih prednikov. V napotje so mi torej bili pri domačih sodiščih konkurenti iz Tirolske in drugih severnih dežel. Minister tudi priznava, da je bila ovira »pomankanje znanja nemškega jezika«, češ, da sem obiskoval slovensko gimnazijo in češko univerzo v Pragi. Toda na gimnaziji smo imeli že v 4. razredu profesorja, ki ni znal niti besedice slovenski in to celo v Kranju! Najprej so bili vsi boji za slovenske šole

brezuspješni, potem pa so se ministri izgovarjali, da nas ne morejo sprejeti v službo, ker smo se na njihovih nemških gimnazijah in univerzah naučili premalo nemščine! Moral sem pa 13 mesecev od jutra do večera pisati nemške zapisnike in izdelovati nemške sodbe. Tako so se takratni »kulturträgerji« norčevali iz naroda, ki je bil po njihovih pojmihi manj vreden.

Preganjanje domačih sodnikov.

Zelo neprijetna je bila ministru očitno interpelacija glede protežiranja renegata dr. F., o katerem se je končno izkazalo, da je čisto navaden kriminalni tip, tat in vlomilec. Konkretne očitke, da sta temu renegatu imenoma navedena sodnika sama delala sodbe, da jih je lahko predložil v oceno, da so ga pustili izostajati po cele tedne, medtem ko so mene šikanirali radi zamujenih deset minut, je minister enostavno zanikal, ne da bi bil povedal, če je uvedel sploh kakšno preiskavo. Z isto drznostjo je minister zanikal točno navedene pritožbe, da zapostavlja pri napredovanju izbornu kvalificiranje slovenske sodnike in preko njih nastavlja Nemce. Minister priznava, da je sicer prešel tri slovenske sodnike, toda ravnotako baje tudi tri nemške, a da so bili Slovenci vsi samo z »dobro« kvalificirani, nobeden »odlično« in da so imeli vsi slovenski sodniki disciplinske prestopke. Med protežiranci pa je bil baje celo en Slovenec, katerega so povišali s soglasjem finančnega ministrstva. To se je zdelo ministru že višek avstrijske dobrote in se mu zdi čudno, »kako je mogoče govoriti o kakem sovražnem in preganjalnem duhu, ko se vlada nasprotno tako očitno trudi, da ni samo pravična, ampak celo dobrohotna!«

Iz naših krajev

TRBOVLJE

Sestanek članov podružnice Zveze rudarjev Jugoslavije. V četrtek, dne 29. decembra t. m. se je vršil dobro obiskan sestanek članov strokovne organizacije JRZ, na katerem se je razpravljalo o važnih organizacijskih zadevah in tudi o nabavnem prispevku. Po poročilih s. Arha in Pliberška se je sklenilo, da je treba posvetiti organizacijskemu vprašanju največjo pozornost in to vsled tega, ker se povsod teptajo delavske pravice in se z delavci vedno slabše postopa. Vendar pa rudarji počasi prihajajo do spoznanja, da brez močne organizacije ni možen uspešen boj za kruh in pravice.

PREKLIC

Podpisani Trampuš Alojzij, rudar v Lokah 193, Trbovlje I., sem dne 12. nov. 1938 v »Rudarskem domu« v Trbovljah govoril, da je g. Krhlikar Ivan iz Trbovelj denunciral g. Lavriča. Izjavljam, da je neresnično vse, kar sem govoril, obžalujem o g. Krhlikarju iznešene klevete ter se mu zahvaljujem, da je odstopil od obtožbe.

Trampuš Alojzij.

ZAGORJE OB SAVI

Izobraževalni tečaj II. skupine Rudarske zadruge se prične v sredo, dne 11. januarja s pričetkom ob 4. uri popoldan v rudniški restavraciji v Zagorju. Istotam se bo vršil sestanek II. skupine v torek, dne 10. januarja ob 4. uri popoldan, na katerem se bo poročalo o programu izobraževalnega tečaja. Izobraževalni tečaj bo trajal 12 do 14 dni in to s predavanji ob delavnih. Vse rudarje in rudarske sinove pa tudi žene vabimo, da se teh predavanj udeležijo. Tečaj je namenjen izobrazbi delavstva, zato naj delavstvo ne zamudi prilike, ki se mu nudi.

KRANJ

NAROČNIKI, VRŠITE SVOJO DOLŽNOST DO LISTA!

Ob zaključku leta je sveta dolžnost vsakega naročnika, da poravnava naročnino za minulo leto. Večina naročnikov je to že storila v pravem času, to je, v prvih dnevih decembra. Ali žal, nekaterim je pa ta skrb zadnja in najmanjša, kar jo sploh imajo glede računov s svojimi upniki. Dolžnost poverjenika je, da arka na vrata zaostankarja toliko časa, dokler se njegovega imena ne zbrise iz seznama zaostankarjev. Nekaterim to ni prijetno, zlasti ne onim, kjer v družini ne razumejo vsi potrebe in važnosti delavskega časopisa. Radi te neprijetnosti nastane večkrat v hiši prepir, ki je posledica sistematičnega dela naših nasprotnikov, katerih interes je, da delovni človek ne bere resnice in ne spozna pravice. »Zakaj boš razmetaval denar za Delavsko Politiko, saj ti je ni treba!« »Kaj še boš dajal ljudem v zobe, še jaz nimam miru radi tega!« Tako večkrat kakšna žena nahruši moža, ko odide poverjenik iz hiše. Mož pa odgovori: »Kaj pa ti veš?! Saj tako nič ne razumeš!« — S takim odgovorom pa seveda žene ne podučijo in ne prepričajo. In posledica je večkrat ta, da mož podleže ženi, zgolj, radi ljubelega miru v hiši. Priznati moramo, da nam glede vzgoje in izobrazbe v družinah samih še mnogo manjka. In prav v tem bo treba kreniti na drugo pot! Nepotrebno pa je tudi, da se samo radi naročnine drega v srčno gnezdo. Sedaj, ko ima razredno delavsko gibanje nove društvene prostore pod imenom »Cankarjev dom«, poleg kina »Tališa«, bo poverjenik zopet na razpolago naročnikom vsako nedeljo od 9. do 11. ure. V tem času naj po možnosti vsak naročnik poravnava naročnino. In s tem bo poverjeniku zelo olajšano delo!

Smrtna žrtev dela v puškarni. V četrtek, dne 29. m. se je v Omerzovi puškarni pripetila nesreča, ki je zahtevala človeško žrtev. 27-letni delavec Smajdek Marjan, stanujoč na Primskovem, je tega dne, kakor običajno že prej večkrat, praznil polne nabojne. Pri prazenju enega naboja pa je nenadoma nastala eksplozija, ki je bila usodna, tembolj, ker se je istočasno vžgal na tleh ležeči eksplozivni material. Vsled eksplozije je dobil tako težke poškodbe, da je drugi dan po hudih mukah v bolnici umrl. Nesreča je najbolj tragično zadela njegovo ženo; saj sta bila šele sedem mesecev poročena. — Pokojnega Marijana so pokopali na Novega leta dan na pokopališču na Primskovem, ob precejšnji udeležbi delavstva, med katerim je bil zlasti priljubljen vsled svoje družabnosti in pa, ker se ni nikdar pokazal kot nasprotnik razrednega delavskega pokreta. Naj mu bo lahka zemlja!

Clanski sestanek. »Vzajemnost« sklicuje v nedeljo, dne 8. januarja ob pol 10. uri v novi dvorani »Cankarjev dom« (poleg kino »Tališa«) članski sestanek. Za člane je udeležba obvezna!

Ljudska univerza. V soboto, dne 7. t. m. ob 20. uri predava v gimnazijski telovadnici dr. Lavo Čermelj o temi: Bilanca našega naroda za mejami. Po predavanju skioptične slike pod naslovom: Po slovenski obali in običajni tekni. — Pridite!

Zopet dr. Vajs... Dr. Vajs je na mestu odpustil delavca M. A. Namesto pa, da bi mu bil plačal pripadajočo mezdno, do katere ima delavec vsled takojšnjega odpusta pravico, ga je kaznoval s 35 din. to je z najmilejšo kaznijo, ki jo nalaga Vajs delavcem. Imenovani delavec se je šel pritožiti proti temu postopanju dr. Vajsa na sresko načelstvo, kjer so mu obljubili, da bodo o tem izvedli preiskavo; kar bi bilo vsekakor želeli in tudi že skrajni čas.

TEZNO PRI MARIBORU

Dietanti vabijo. Del. kult. društvo »Vzajemnost« vprizori v soboto, dne 7. januarja v gostilni Felič, Tezno, Petrovčevo, veseligr »VOZEL«. Začetek ob pol 8. uri zvečer. Delavci, delavke, pridite! — Odbor.

Otvoritev dvorane našega kulturnega gibanja v Borovnici

Borovnica 31. decembra 1938.

Društvo »Vzajemnost« je 26. decembra odprlo vrata svoje prosvetne dvorane, ki so jo sodrugi z izrednim požrtvovalnim delom in materijelnimi žrtvami preuredili v prav prijazno in dovolj dostojno kulturno svetišče, ki nadomešča začasno prijeten dom.

Ni še minilo leto dni, odkar se je zbralo okrog zastopnika zveze »Vzajemnosti« skromno število mladih, nadobudnih sodrugov in so ustanovili svoje krajevno društvo. Po poteku tako kratke dobe, polne neprijetnosti, so dokazali, da niso zamujali časa, da niso klonili, temveč z odločno in močno voljo tiho opravljali ogromno delo, dokler niso uresničili svojega načrta.

Vrata v dvorano so se odprla ob navzočnosti lepega števila mladih sodrugov in sodružic, med katerimi je bilo opaziti osobito one sodruge, ki imajo največji delež pri zgradbi dvorane. Na desnem delu dvorane je z rdečo zaveso zakrit majhen, toda neverjetno skrbno urejen odpr.

Med sviranjem tamburašev se je dvignil zastor. Na odru se je pojavil zastopnik predsednika društva, ki je v izbranih besedah po-

zdravil navzoče sodrugi in sodružice ter prijatelje delavske prireditve. Ni pozabil povedati, da je mnogo dela in požrtvovanja združenega z zgradbo te dvorane, ki je baš zato lahko s tolikim ponosom otvorja.

Tudi zastopnik zveze »Vzajemnosti« je izrazil svoje veselje in začudenje nad požrtvovalnostjo in sposobnostjo vodstva, zlasti agilnega predsednika.

Nato so sledile recitacije in kratke šaljive enodejanke. Med sodelavci in sodelavkami je bilo opaziti mnogo obetajočih igralcev, ki so se dobro uveljavili s svojimi vlogami kakor tudi z recitacijami. Občinstvo, ki je docela napolnilo dvorano, jih je seveda nagradilo z živahnim ploskanjem. Vzporedno je sledila še domača zabava.

Le s težavo smo se ločili od teh vrlih mladih sodrugov, ki s ponosom zro na uspehe svojega dela. Raz obrazov se jim je bralo, da hočejo svoje delo nadaljevati in sejati med delavstvom pravo seme socialistične kulture.

Sodrugi, naprej! Razvoj vam dokaže, da ste na pravi poti, zgodovina pa vas bo nagradila s priznanjem za vaše delo na razširjanju socialistične ideje.

R. Č.

LJUBLJANA

Knjižnica Delavske zbornice je izposodila 1938. leta 62.985 knjig. Številka kaže, da jo pridno obiskujejo delavci, intelektualci, akademiki in drugi. Knjižnica je lani močno spopolnila mladinski oddelk; mladina, ki se uči v šoli francoščine, naj spopolnjuje svoje znanje s čitanjem lepih francoskih ilustriranih mladinskih knjig. Splošno je znano, da je knjižnica vedno na tekočem z novostmi na slovenskem, srbo-hrvatskem, češkem in nemškem knjižnem trgu. Brezposelni imajo 50 odst. popusta pri izposojanju vseh knjig, akademiki imajo znatne olajšave pri znanstveni literaturi, delavskim organizacijam na deželi se izposojajo knjige za daljši rok pod zelo ugodnimi pogoji. Posameznikom na deželi se pošiljajo knjige tudi po pošti. Knjižnica je odprta vsak delavnik od 10.—12. ure dopoldne in od 5.—8. ure zvečer.

Za katerimi boleznimi umirajo Ljubljancani? Ker imajo v naših krajih vso evidenco nad porajanjem in umiranjem ljudi cerkvene oblasti, nam njihova letna poročila tudi najtoč-

neje povedo, za čim umirajo največ ljudje. — Med povzročitelji smrti so bile po teh podatkih na prvem mestu srčne bolezni, njim sledijo pljučnice, rak in kap ter tuberkuloza. Nekaj je bilo tudi samomorov. Mnogo Ljubljancanov doživi sorazmerno visoko starost. — Nekateri se na stara leta tudi še ženijo. Najstarejši ženin v stolni župniji je imel 78 let.

Ker niso skidali snega in ga pospravili z ljubljanskih cest in ulic, dokler je bil še suh mrz, je nastala velika brozga, ko je v torek zvečer začelo močno deževati. Posebno žalostno je na periferiji. Dobro, da so še šolske počitnice, ker sicer ne vemo, kako bi mogli otroci v tej poplavi v šolo.

Zgradba za prirodoslovne institute ljubljanske univerze se bo menda postavila na Vrtači ob Levstikovi ulici. Poslopje bo imelo tri nadstropja, dolgo bo 25 m, v globino na dvoriščno stran bo segalo 37,5 m. Kadar bo poslopje dograjeno, bodo namestili v njem botanični, geografski, zoološki in gledališki inštitut. Začasno je pa še vsa stvar v načrtih.

MARIBOR

Ne podpisujte ničesar. V neki tovarni so kar čez noč znižali akord. postavke za mezdno. Ker sedaj cenovno življenjskim potrebščinam rastejo, ne pa padajo, so bile delavke silno razburjene radi odtegljajev in so zahtevale vrnitev odtegnjene mezde. Namesto mezde dobivajo sedaj delavke ena za drugo odpoved službe. Delavke pa imajo še uveljavljati razne svoje zahteve proti podjetju, ki po vzgledu drugih ne plačuje bolezenskih štihtov, nadurnega povška itd. Delavke lahko vse to uveljavljajo za tri leta nazaj le tedaj, če se pri odhodu s pisnimnim podpisom vsemu temu ne odrečejo. Zadnji čas so se ponovno zgodili slučaj, da so imeli delavci zahtevati še večje vsote, pa so prišli delodajalci na dan z listki in trditvijo, da so se delavci prostovoljno podpisali in odrekli vsem daljšim zahtevam. Delavci so se sicer pridružili, da kaj takega niso podpisali, ampak samo za prejem zadnjega zaslužka. Toda običajno taki ugovori ne zaležejo, ker pridejo tovarnarji s svojimi uradniki kot pričami. Bodite torej pravočasno previdni in ne podpisujte ničesar. Vse, kar imate zasluženno, morate dobiti brez podpisa.

Zveza strojnikov, strojevodij in kurjačev, podobor Maribor, poziva vse svoje člane, da se zanesljivo udeležijo rednega občnega zbora, ki se bo vršil v nedeljo, dne 8. januarja 1939 ob 9. uri dopoldne v Delavski zbornici. II. nadstropje s sledečim dnevnim redom: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročila odbornikov. 3. Volitev novega odbora. 4. Razno. — Odbor.

Mariborsko gledališče. V petek ob 15. uri: »Pokojniki«. Znižane cene. Ob 20. uri »Aida«. Sobota ob 20. uri: »Prevara«. Znižanje cene.

CELJE

»Kako daleč sega zaščita zaupnikov?« O tem važnem vprašanju vseh delavskih in namočenskih zaupnikov in s tem vseh delojemalcev bo predaval v nedeljo, dne 8. januarja ob 9. uri predpoldne v dvorani Delavske zbornice s. dr. Avg. Reisman iz Maribora. Nato se bo vršila okrožna konferenca Krajevnega medstrokovnega odbora, na kateri se bo razpravljalo o ustanovitvi vzgojnega in propagandnega odseka za naše strokovne in kulturne organizacije. Na to važno konferenco in predavanje so vabljene tudi vse kulturne in strokovne organizacije iz okolice. Želeti pa je, da se je udeležijo vsak zaveden sodrug in sodružica.

Lepa nova nemška kočja. »Ski-Klub« Celje si je zgradil za celjske nemške sportnike lepo novo planinsko kočjo na Mozirski planini, katero so imenovali »Lovro«. V januarju in februarju t. l. bo priredil ta »Ski-Klub« dva smučarska tečaja za celjsko nemško mladino, katere bosta vodila v januarju gosp. Gračner (Gratschner) in v februarju gosp. Edo Pajdaš (Paidsch).

ŠOŠTANJ

Hlapcem se slabo vrača — redukcije pri Woschnaggu. Nič ni pomagalo, da je delav-

stvo v Woschnaggu tovarni skrivilo hrbet svojimi gospodari, se odreklo svoje organizacije, zatajilo svoje zaupnike in se udeleževalo izletov s svojimi šefi po vzorcu »Kraft durch Freude«. Danes je na cesti 80 takih revežev, ki so mislili, da je treba samo ubogati in klečeplaziti, pa ti je bodočnost za vse večne čase zasigurana. Podjetnik rabi delavca, dokler ga pač rabi. Ko pa pride kriza, prijatelji, potem pa lahko greš. In tako je tudi storilo podjetje Woschnagg, ki je sedaj sredi zime postavilo na cesti 80 ljudi radi pomankanja naročil. Recimo, da ima vsak izmed reduciranih samo po tri otroke, pomeni to, da je 240 ljudi brez kruha. — Spričo tega tudi razumemo, kaj je vzrok pogostih nesreč v tovarni: ta ostane brez prstov, oni brez roke, tretji na mestu mrtev itd. Ljudje garažajo, da bi zadovoljili šefa, garažajo, da bi vzbudili pozornost svojih predpostavljanih in jih pridobili, da bi takrat, ko se sestavljajo liste reducirancev rekli: »Tega pa me, ta je priden, da ga mu ni para!« V strahu za kosček kruha pozabljajo ljudje na svojo lastno varnost, pozabljajo na vrednost lastnega življenja in zdravih udov. To so potem nesrečni slučaj, o katerih piše dnevno časopisje. Delavci, učite se na Woschnaggovih delavcih, kam vodi nezavednost, štreberstvo in razhod z razredno strokovno organizacijo.

Sodrugi! Obiskujte frizerski salon J. ROSEC - LJUBLJANA Miklošičeva cesta štev. 18

ŠT. VID PRI LJUBLJANI

USTANOVITEV »VZAJEMNOSTI«

Sentviško delavstvo je že dolgo čutilo potrebo po kulturnem delovanju. Manjkalo pa nam je predvsem delavskega kulturnega društva. To vrzel so odpravili naši mladi delavci z ustanovitvijo »Vzajemnosti«.

Kako nam je bilo tako društvo potrebno, kaže to, da bo nova »Vzajemnost« že komaj po treh mesecih obstoja priredila prvi prosvetni večer, na katerem bodo že sodelovali šele ustanovljeni pevski, tamburaški in dramski odsek. Če upoštevamo, da tvorijo društvo sami delavci in delavke ki delajo po obratih po 8 do 12 ur dnevno, potem šele razumemo vso požrtvovalnost delavske mladine.

Društvo je šele v razmahu, vendar šteje že nad 40 članov, ki z malo izjemo vsi aktivno delajo v posameznih odsekih. Člani pevskega odseka si od svojega skromnega zaslužka plačujejo pevovodjo. Tamburaši pa plačujejo instrumente. Z naraščanjem članstva pa nastopa tudi večja potreba po društvenem lokalu, kjer se bomo lahko nemoteno zbirali in izobraževali. Tam bodo članom na razpolago tudi časopisi, knjige in revije. Društveni odbor je sklenil, da čim dobi lastno sobo, takoj ustanovi knjižnico. Že sedaj se je oglasilo več sdrugov, ki so pripravljeni nabirati knjige pri svojih znancih.

Obračamo se obenem na vse naše prijatelje in somišljenike, ki jim morda trohne knjige po omarah kije doma, da jih naši knjižnici ali posodijo, če jih lahko pogrešajo, pa darujejo. Zavedajo se naj, da so jih darovali naši mladini v veselje in izobrazbo.

Delo in uspehi sentviške »Vzajemnosti« so nam ponoven dokaz, da proletarska mladina hoče izobrazbe in kulturnega dela ter da je za svojo izobrazbo pripravljena tudi žrtvovati.

Prvi prosvetni večer. Vse naše tukajšnje prijatelje opozarjamo na prvi prosvetni večer ter vas vabimo, da se ga udeležite, da s tem podprete naše delo. Ta prosvetni večer se bo vršil v soboto, dne 7. t. m. ob 8. uri zvečer v prostorih g. Kratkega v Št. Vidu nad Ljubljano.

JESENICE

Zamude vlakov so zdaj, ko je zapadel sneg, naravnost ogromne. Po 240 minut imajo brzi vlaki zamude, tako, da so za krajevni promet brez pomena. Osební vlaki vozijo še kolikor toliko redno, samo zadnjič enkrat je odpeljal večerni osebni vlak, ki bi moral oditi z Jesenic ob 6.37 šele ob 9.15 zvečer ter prišel v Ljubljano namesto ob 8.30 šele ob 12. ponoči. Večino zamud povzročajo mednarodni vlaki, ki prihajajo na Jesenice s tako velikanskimi zamudami. Nekaj bi bilo treba storiti v tem pogledu, zlasti ko lahko ugotovimo, da včasih takih zamud ni bilo, pa so bile zime tudi hude. Kaj spadajo vedno večje zamude tudi k modernizaciji mednarodnega prometa ali pa so morda znak današnjih časov?

Božičnica delavstvu KID. Strokovne organizacije so delavstvu KID o božičnih praznikih priborile lep dar, ki kaže kaj pomenijo za delavce strokovne organizacije. Po daljših pogajanjih s tovarno KID glede nabavnega prispevka zaradi narastle druginje, je ta pristala na nekako božičnico, ki so jo delavci dobili izplačano dne 23. decembra in sicer v obliki štirih dnevniških skupinskih mezd. Najmanj so dobili delavci po 168 din, delavci višjih skupin so pa dobili več. Celotna vsota izplačanega darila je znašala menda preko 600.000 din. KID je pakazala delno razumevanje za težaven položaj delavstva, ki je bilo zlasti oškodovano v mesecu decembru zaradi praznovanja in drugih neplačanih dopustov. Delavstvo naj se zaveda, da bi brez organizacije ne bilo nič in naj se organizacije še vse bolj oklene kakor doslej.

Zvočni kino Radio predvaja v petek (na Tri kralje) ob 3. uri popoldne in ob 8. uri zvečer vefilem »GOLEM« z Harryjem Baurom v glavni vlogi. Med dodatki tudi barvana šala in še kaj. — Sledi »Mozart«. — V soboto, nedeljo in ponedeljek ob 8. uri zvečer (v nedeljo tudi ob 3. uri pop.) vefilem »Mozart« z Liano Haidovo v glavni vlogi. Med dodatki Paramountov zvočni tekni. — Sledi »Nedolžnost«.

Odvetnik

dr. Ivo Štempihar na Jesenicah

naznanja, da ima odslej svojo pisarno v novo urejenih prostorih v hotelu »Triglav« I. nadstropje

GUŠTANJ

Predavanje o pomenu volitev delavskih zaupnikov. V nedeljo, dne 8. t. m. s pričetkom ob 8. uri zjutraj se bo vršilo v društvenih prostorih Saveza metalških radnika Jugoslavije predavanje o pomenu volitev delavskih obratnih zaupnikov, ki jih bo treba voliti tudi v naši jeklarni, kot doslej vsako leto. Predaval bo s. Eržen. S. Jelen pa bo govoril o socialnem položaju delavstva. — Delavci, zanimajte se za vprašanja, ki se tičejo neposredno vas samih in pridite na predavanje v čim večjem številu.

Socialna politika je stvar dejanj, ne politika

Politiki, ki hočejo biti popularni, jako mnogo govore o socialnosti, če kaj vedo ali ne in, če jim je socialnost pri srcu ali ne. Tega smo vajeni. Odlikuje se v tem tudi ljubljanski »Slovenec«, kjer odlagajo razni »filozofi« svojo modrost sedaj v tem kožuščku, sedaj v onem. Če bralec zbira take vesti in članke, nazadnje ne ve, kakšno načelo velja za ljudi tam okoli.

V novoletni številki tega lista se je oglašil s svojim imenom g. Rud. Smersu, ki je napletel cel venec socialnopolitičnih vprašanj, o katerih pa pravi, da jih je treba drugače rešiti kakor so bila rešena, ker niso za naše razmere in so prikrojena po tujih vzorih. Možakar pravilno navaja socialnopolitična vprašanja in pravilno trdi, da so boljše zakonodaje ovirali gospodarski krogi. — Zahteve, ki jih navaja, so pa zahteve svobodnih delavskih strokovnih organizacij, ali kakor on pravi, razrednih in socialističnih.

Bistvo njegove modrosti sta trditvi, da so pri nas razmere drugačne in da se ne sme vršiti protežiranje stanov, kakor delajo delavske zbornice in delavske organizacije, ki v njih doslej delajo, ker so razredne. K temu samo par pripomb.

Gospod Smersu pravi, da se ne sme delati za posamezne stanove v škodo katerega drugega stanu. Ta trditev je zvita nganka. Kapitalistični ali gospodujoči sloji delajo za svoj dobiček. In

če se delavci potegujejo za boljše plače, kdo ima prav? Gospod Smersu menda meni, da ne eden ne drugi, toda nobenemu stanu (podjetnikov?) se ne sme škodovati. Zato zagovarja s skromno pripombo »gospodarsko sodelovanje« med delavskimi in delodajalskimi interesi, v katerem bodo diktirali seveda močnejši delodajalci v svojem interesu in v škodo delovnih slojev, ki so dovolj siromašni, kakor vemo vsi iz mezdnih statistik.

Navadno podtikanje je pa, če trdi pisec, da se delavstvo ne ozira na socialne potrebe vseh delovnih slojev v državi. Gospod Smersu se je očitno šele jel baviti s takimi problemi, zato mu ne zamerimo, če jih ne pozna iz delovanja delavskih zbornic in socialističnega gibanja. On ne pozna in ne razume teh stvari, zato odreka delavcem in nameščencem pravico boja ter smatra za strašen greh, če imajo delavci razredne organizacije. Popolnoma v redu in pravično se mu pa zdi, če imajo kapitalisti svoje razredne organizacije, zbornice, karteje in truste. To mu je prav in v redu, ker ne pozna delovnih interesov in hoče te samo podrediti interesom gospodarstvenikov ali kakor sam pravi »gospodarstvu«.

Ne bomo razpravljali o njegovi »agrarni« deželi, ker smo to že nedavno pojasnili. Trdimo pa, da je za borbo za delavske in nameščenske boje potrebna duhovna kvalifikacija.

Pomembni ljudje imajo sovražnike

Češki časopisi še vedno obširno pišejo o življenju in delu umrlega velikega demokrata, pisatelja Karla Čapka.

Karel Poláček piše v »Lidovih Novinah« med drugim:

»Karel Čapek je imel mnogo neprijateljev, toda sam nikdar ni gojil zlobe do ljudi. Bil je preveč znamenit človek, da bi ne imel sovražnikov. Samo v popolnoma nepomembnega človeka se nikdo ne zaganja. Toda Karel Čapek je vedno pomiloval one, ki so ga napadali; razvnel se je samo tedaj, če je bil umazano izpodkopavan javni interes. —

Tedaj pa je bila njegova jeza upravičena.«

»Pri vsej svoji plodni delavnosti pa Čapek nikdar ni manjkal tam, kjer se je premišljevalo in delalo pri kakem novem družabnem socialnem in narodnem načrtu. Bil je vedno tam, kjer je bilo treba pomagati slabšim, sam je sprožil socialno akcijo »demokracija otrokom«.

F. Peroutka mu je zapisal v slovo: »Govorim le za one, ki niso v enem samem mesecu spremenili v sebi vse resnice.«

Iz Češkoslovaške

Zborovanje mladine češke narodne stranke. V Prazi je zborovala mladina češke narodne stranke, ki se je izjavila za avtoritarni režim. Protestirala je proti temu, da Narodna stranka dela »smatra narodno stranko za zastopnico kapitala in najavlja, da se bo mladina v narodni stranki borila za vpliv med delavstvom in proti stranki dela. V svoj program je sprejela ta »zlata mladina« tudi boj proti židom in tujcem, o katerih pravi, da jih je treba odstraniti iz ČSR, ker se za domačine ni kruha in dela. — Tako kratkovidno govori mladina, naroda, ki ima milijone svojih sinov v tujini, kjer služijo in zavzemajo celo odgovorna mesta in ki mora računati s tem, da bo še nadalje lizvala svojo delovno moč.

Kam s političnimi begunci, ki živijo v ČSR? Zastopnik mednarodnega urada za pomoč političnim beguncem se muči v Stockholmu, kjer razpravlja z merodajnimi činitelji radi naselitve 600 političnih beguncem iz bivše Avstrije in Nemčije, ki so pred leti iskali zatočišča v tedaj svobodni in demokratični ČSR, sedaj pa so dobili od policije sporočilo, da morajo do srede januarja t. l. zapustiti republiko, če tudi nimajo kam iti.

Znižanje podpor za brezposelne — . . . Češkoslovaška vlada je sklenila znižati podpore za brezposelne, ki jih je delila država doslej preko strokovnih organizacij. Najmanjša podpora bo znašala 0,75 Kč, največja pa 10 Kč na dan. Doslej je bila največja podpora, ki jo je plačala država za brezposelnega, Kč 12 na dan. Podporni sistem je bil urejen tako, da je država prispevala k podpori, ki jo je dala strokovna organizacija brezposelnemu še enkrat toliko. Za Slovaško, kjer so bile strokovne organizacije ukinjene, pa seveda ta vladin ukrep ne velja in bo slovaška vlada oz. slovaški deželni zbor sklenil zakon, ki bo uredil vprašanje podpiranja brezposelnih.

Razpust občinskih zastopstev v Češkoslovaški? Iz Praze poročajo, da proučuje vlada možnost razpusta občinskih odborov. Kdaj bi bile nove volitve, se še ne ve. Parlament in senat bosta vsekakor razpuščena v marcu.

Ime Podkarpatske Rusije. Vlada v Chustu je izdala dekret, da se bo imenovala Podkarpatska Rusija v bodoče Karpatska Ukrajina.

35 odstotkov vsega češkoslovaškega izvoza v letošnjem letu pojde v Nemčijo. Iz Praze poročajo, da bo 35 odstotkov celokupnega češkoslovaškega izvoza v letošnjem letu šlo v Nemčijo. Glavne postavke izvoza so te-le: 7000 vagonov pšenice, 3000 vagonov ječmena, 7000 vagonov ovsa, 4500 vagonov pšenične moke, 3000 vagonov moke za krmo, 1500 vagonov otrobov, za 6 milijonov mark spirita, za 29 milijonov mark lesa, za 70 milijonov mark železa, jekla in železnih polysurovin. Dostavljajo pa češki listi: »Stara je resnica in v gospodarstvu dovolj poznana, da se življenjski nivo državljanov ne dviga z izvozom živeža in surovin, ampak z izvozom s kvalificiranim delom in sodelovanjem kapitala predelanega blaga. To je treba, da si zapomnijo vse agrarne države, ki grade svojo gospodarsko politiko na povečanju izvoza živeža in surovin.

Razpust komunistične stranke v Prazi. Že davno napovedan razpust češkoslovaške komunistične stranke je vlada izvršila z objavo v uradnem listu dne 27. decembra. Razpust utemeljuje odlok z razlogom, da je baje njeno delovanje ogrožalo javni interes. Dejansko je ustavila komunistično stranko že davno prej vlada generala Syrovega. Vendar so lahko doslej izvrševali svoje mandate komunistični senatorji in poslanci ter občinski odborniki. Sedaj so tudi vsi ti izgubili svoje funkcije. — Svojo tiskarno so komunisti že poprej prodali trdkri Bat'a. Samo v občini Prazi odpade na ta način 17 odbornikov s tretjim podžupanom dr. Vrbenskym in bo potrebna vsled tega volitev novega podpredsednika. Komunistični odbornik Praze je bil tudi znani pisatelj Ervin Kisch, ki pa živi v Rusiji.

Praha je smučala doma. O Božiču so druga leta zimski sportniki skoro izpraznili Praho ter jih je na tisoče s posebnimi vlaki odšlo v znane smučarske terene v Krkonoših in Tatrah, posebno za Silvestra. Letos pa so odpadli vsi ti izleti. Pražani so se deloma napotili na Južno Češko, večinoma pa so se smučali in sankali kar v okolici Praze in se drsali na zamrznjeni Vltavi.

All si že poravnal naročnino? Ako še ne, stori takoj svojo dolžnost!

61 milijard frankov je vredno zaupan'e v Daladiera

Kako se igrajo francoski kapitalisti z državo in njenim gospodarstvom.

Čim je hotela Blumova vlada izvesti v Franciji večje socialno politične reforme in skromno pritegniti tudi kapital k socialni obnovi države, so se kapitalisti postavili v bran. Izvažati so pričeli zlato iz francoske banke v Ameriko, nakupovali tuje valute oz. devize in povzročili s tem, da je vrednost franka pričela padati. Kajti denar, ki ga lastni državljani ne marajo, ne more biti dosti vreden. Svoje zločinsko početje so prenesli tudi na borzo za državne vrednostne papirje. Na borzi so pričeli ponujati te papirje na veliko. Ker je bilo več ponudbe kot povpraševanja, je kurzna vrednost teh papirjev padala. Papir, ki je bil n. pr. vreden 1000 frankov, so ponujali za četrtino ali polovico ceneje.

Blumova vlada pa ni imela zakona, po katerem bi bila lahko prišla te spekulantne in je zato morala odstopiti, ker je vsled padanja vrednosti denarja pričela rasti draginja.

Državni proračun je bil naenkrat brez prave podlage. Ako je bil preračunan izdelek za neko nabavo s 1000 franki, je vsled razvrednotenja denarja bilo treba šteti za isto stvar 1100 ali 1200 in mogoče še več frankov. Oglašili so se uradniki z zahtevo po večji plači. Ravnotežje v državnih financah se je zrušilo in ker vlada ni mogla tvegati bankrota, je morala oditi.

Sedanja poročila iz Francije javljajo, da so kapitalisti spremenili svoje zahtevanje napram vladi Daladiera, ki je tako odločno pokazala zobe delavstvu. Vrednost državnih papirjev je pričela zopet rasti in se je v kratkem času dvignila za 61 milijard frankov.

Potem pa ta kapitalistična reakcija zmerja delavstvo in mu očita, da bodo socialne reforme uničile Francijo, ako pa ona oškoduje državo samo pri vrednostnih papirjih za 61 milijard, da vrže neljubo vlado, potem je to v redu in patrijotično!

Kdo diktira cene mleku?

Kmet, mlekar, zadruga in konzumenti

Kranj, 2. januarja 1939.

Ako danes pogledamo po svetu, vidimo povsod neke podtalne sile, kako hočejo izrabiti vsak moment, da iztisnejo iz delovnih slojev poslednjo kapljo krvi. Povsod se ustanavljajo karteli, ki diktirajo cene produktom. Tak kartel je tudi najnovejši mlečni kartel, ki pa ni tako viden, ker obstoja pod zadržno firmo.

Že lansko leto meseca novembra so začele sklicevati zborovanja »Gorenjske mlekarke zadruga« ali bolje rečeno vodstvo skupnega obrata »Gorenjskih mlekarških zadrug«. Na teh zborovanjih so gospodje dopovedovali zbranim kmetom, producentom mleka, da je sedaj najbolj ugoden čas, da se mleko podraži, ker ga na trgu primanjkuje. Istočasno naj se podraži tudi mlečni proizvod. Na pripombe nekaterih bolj uvidnih kmetov-producentov: ali bo konzument mogel prenesti to podražitev mleka in ali ne bo s podražitvijo konzum mleka znatno padel, sta ravnatelj skupnega obrata in generalni tajnik izjavljala, da delavec na Jesenicah in tudi drugod sijajno slaja in da so vse gostilne vedno zasedene: ob nedeljah pa da vino kar teče od mize, končno, da si delavec lahko privoščijo luksuz, kakršnega si kmet-producent nikakor ne more.

Gospodje si predstavljajo, da delavec podražitev mleka prav lahko prenese. Kmetje-producenti so seveda gladko pristali na podražitev, misleč, da bodo dobili vso razliko med staro in novo ceno. Toda kmalu se je pokazalo, da je kmet od podražitve mleka imel prav malo. Razliko je deloma požrla režijska, ki se je povečala s tem, ker je konzum mleka padel, čeprav so gospodje prej trdili drugače. Toda na spomlad so se pokazale že tudi druge posledice. Ker se je konzument omejil na najnižjo porabo mleka, je kmet-producent, deloma vsled nadprodukcije, deloma vsled velike razlike v ceni, ki mu jo plača zadruga, na drugi strani pa konzument, začel iskati odjemalca mleka naravnost pri konzumentu. Tako sta se večkrat našla dva: producent in konzument, ki sta bila oba zadovoljna, uvidevaloč, da kartel obema škoduje.

Res je, da povsod to ni mogoče in da nekdo mora biti, ki dobavo mleka posreduje. Za tak posel je na vsak način najbolj prikladna

dobra mlekarska zadruga. Ker je higijsno urejena, ima potrebne priprave in izvežbane mlekarje. Toda režijska mora biti minimalna, tako, da kmet dobi čimveč za mleko, konzument pa da kolikor mogoče poceni plača produkt. To je pravi smisel zadrugištva!

Dandanes pa je med ceno, ki jo dobi za mleko producent in ceno, ki jo plača konzument 100 odst. razlika, če ne še večja. Kmet, včlanjen pri zadrugi, dobi za liter mleka povprečno (po kakovosti) 1 din, dočim ga konzument plača pri isti zadrugi po 2,50 din. Prav v tem se vidi, kdo ima dobiček od podražitve, odnosno od mlečnega kartela.

Zaveden delavec in konzument vesta, da kmet, četudi bi dobil polno ceno 2,50 din za liter mleka, ne more obogateti, zato ga nihče ne more zavidati. Zaveden kmet pa tudi ve, da delavec, ki dela n. pr. na železnici kot sezonski delavec s čisto plačo 20 din dnevno, pa ima ženo in tri otročiče, rabi vsaj tri litre mleka na dan po din 2,50, kar zneso skupaj din 7,50. Tak delavec porabi več kot tretjino plače samo za mleko, ne upoštevajoč nedelje in gotovo ne prenese lahko podražitve mleka. S temi neizpodbitnimi dejstvi bi morali računati gospodje, ki zastopajo mlečni kartel. To življenje naj bi razložili v svojem listu »Slovenski mlekarški list«, čigar izdajatelj je še »Združenih mlekarških zadrug« g. Lovro Novak. Zakaj se v tem listu piše samo o danskem, švicarskem in holandskem mlekarstvu, dočim se o domačem mlekarstvu prav malo piše, pač pa se stremi za tem, da »Združene mlekarke zadruga« dosežejo nekaj monopol pri diktiranju cen na slovenskem mlečnem trgu. Kdo bo imel dobiček od tega diktata cen smo že povedali. Tukaj ni na mestu nikaka demagogija.

»Slovenec« sicer piše da si bo kmet s podražitvijo mleka zelo opomogel, ali zgoraj navedena dejstva to trditve v celoti pobijejo. Kot kmet bi priporočal »Slovencu«, da naj svetuje gospodom okoli vodstva mlekarških zadrug, katerim je po svoji modrosti zelo blizu, naj znižajo režijske stroške vsaj za 25 odst., kar bo lahko v prid producentu in konzumentu. Gospodje naj bi pa tudi bolj realno ocenjevali delavske plače, kajti blagostanje in mizerija sta nezdružljiva. Kmet.

Glas konzumenta o podražitvi mleka.

V št. 295 »Slovenca« od 24. dec. 1938 sem čital članek »Povišanje cen mleku«. Svojim očem nisem mogel verjeti, da tako piše list, ki je še do pred par tedni trdil, da brani interese konzumentov in med njimi zlasti interese nas — staroupokojencev.

Mislil sem, in z menoj tudi moji tovariši, da se je »Slovenec« definitivno poboljšal in da res namerava kot piše: vse dobro nam, ki nas je zadela težka usoda, da smo staroupokojenci, ki že desetletja razlagamo, prosimo in rotimo vse mogoče faktorje, da se naj nas usmilijo.

Sedaj pa vidimo, da je »Slovenec« ostal »Slovenec«. Živo nam zopet vstajajo pred očmi dogodki, ki segajo več kot eno desetletje nazaj, »Slovenec«.

Kdo je bil takrat za zvišanje poslanskih dnevnice, ko je pokojni kralj dal pobudo za to, da se znižajo? Kdo je navil cene mleku na 15 kron liter? Kdo je dvignil ceno živini za 1 din žive teže, ceno mesu pa na 4 do 6 din za kg?

Kdo se je boril proti stanovanjski zaščiti in dokazoval, da je stanovanjska zaščita demagogija in da se nam bo brez stanovanjske zaščite bolje godilo? Kdo je neposredni vzrok, da imamo sedaj na deželi stanovanja: soba, kuhinja s pritlikinami, ki stanejo od 250 do 300 din mesečno?

Gospodje, kako pa je s cenejšim sladkorjem in drugimi dobrotami, ki so obremenjene s trošarino in davščinami?

Pri »Slovencu« se sedaj pečajo samo še s potrebo zvišanja cen življenjskim potrebščinam, s potrebo zvišanja cen mleku, ki ga revni otroci že doslej niso imeli za potrebo.

Gospodje, vsako povišanje cen mleku, kakor tudi življenjskim potrebščinam sploh, brez izdatnega zvišanja mezd in pokojnin je zločin nad ubogim ljudstvom, ki ga je treba preprečiti in pobijati z vsemi sredstvi, zlasti pa z zakonom o pobijanju verižništva. Ne silite

ljudi v obup in ne prilivajte olja na ogenj. Kdo pa bo imel koristi od višjih cen mleku? Škoda pa bo imel celokupni naš narod, ako bo otrokom nedostajalo mleka in narodu prepotrebne tečne hrane.

Staroupokojenci smo na koncu svojih sil. Staroupokojenec J. S. iz K.

Zadnje vesti

Rooseveltova novoletna poslanica

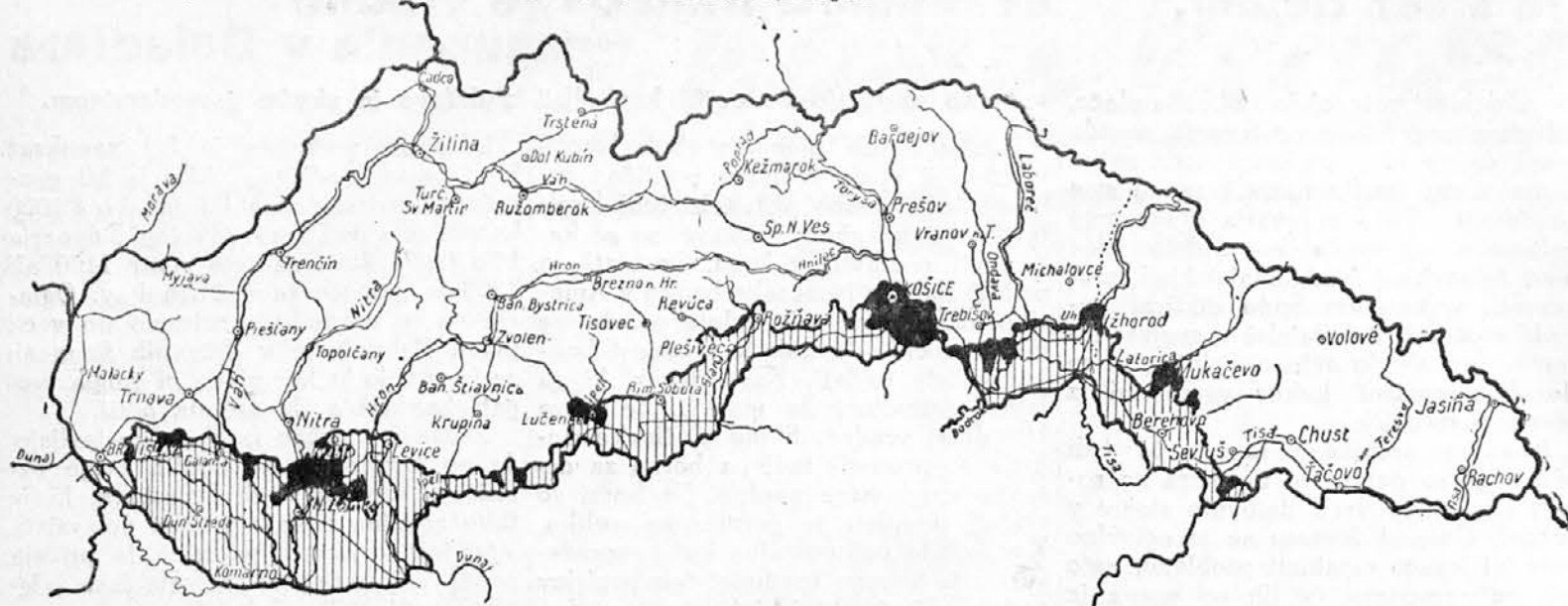
Roosevelt je prečital v ameriškem kongresu (parlamentu) novoletno poslanico, katero je sprejel kongres z velikim odobravanjem. Posebno je pritrjeval kongres Rooseveltu, ko je kritiziral totalitarne države, omenjajoč, da se take težnje pojavljajo tudi v Ameriki, da pa je Amerika dovolj močna, da se obrani vsake take navlake. Listi povdarjajo, da bo govor ostal večer dokument ameriške svobodoljubnosti in privrženosti demokraciji.

Tunis bo ostal steber Francije. Predsednik francoske republike Lebrun je brzojavil Daladieru v Tunis, da bo Tunis ostal steber francoske republike. S tem je ponovno poudaril, da Francija ne misli na nobena pogajanja glede Tunisa.

Direktorij nove državne stranke v Rumuniji je bil imenovan dne 4. t. m.

Guverner angleške narodne banke je prispel v Berlin na gospodarske razgovore s predsednikom nemške narodne banke. Angleški kapitalisti proučujejo vprašanje sodelovanja z nemškimi.

NOVI ZEMLJEVID SLOVAŠKE IN PODKARPATSKE RUSIJE.



Ozemlje, ki ga je dobila Madžarska po dunajski razsodbi od Slovaške in Podkarpatske Rusije črtkano.

Model vsemirja

Sprehod skozi nič.

S pomočjo modelov lahko povečamo ali pomajšamo predmete, kakor pač nanese potreba, da si jih lahko lažje predočimo in dojmimo. Z uporabo zmanjšanih meril smo v stanu napraviti zemeljsko oblo; s povečavo zopet lahko napravimo nevidne predmete vidnim in nepojmljivo pojmljivim. Tako na pr. natančno poznamo strukturo atomov, njihovo jedro in število elektronov, ne da bi bilo kdaj kakšno človeško oko moglo videti te najmanjše delce, iz katerih sestoji materija. Toda računanje ni nobena čarovnija in število ter ravnilo nikakršna magična instrumenta. Mi lahko povečamo atom do velikosti žoge, lahko pa tudi pomajšamo vseмирje tako, da si ga potem lahko predstavljamo, kakšno utegne biti v resnici.

Poznani angleški zvezdoslovec Jeans je spisal knjigo: »Zvezde, svetovi in atomi«. V tej svoji knjigi opisuje tudi model vsemirja, seveda le oni del, ki ga moremo doslej videti s pomočjo teleskopov, s kakršnimi so opremljene zvezdarne dandanes. Najbolj oddaljena nebesna telesa, ki nam jih pokažejo teleskopi, se sučejo v daljavi 140 milijonov svetlobnih let od nas (eno svetlobno leto je 9.46 bilijonov kilometrov), kar pa še ne predstavlja skrajne meje vsemirja.

Jeans je pomajšal merila tega nam vidnega vsemirja, kolikor je pač mogel. In vendar ni mogoče spraviti modela, ki ga je ustvaril na ta način, na noben zemljevid, tako fantastična je njegova izmera.

Vzemimo kot jedro našega modela pot zemlje okoli sonca in pomajšamo krogi, čigar premer znaša 150 milijonov kilometrov na obseg ene same bučice, čije premer znaša 0.15 centimetra. V tem krogu postane orjaško sonce majhen zrnat prašek, ki meri 0.008 centimetra in ga z očmi sploh ne vidimo več.

Od tu se sedaj napotimo v vseмирje, oz. v model vsemirja. Naš planetni sistem je takoj za nami, saj ni večji kot majhna pika. Komaj prestanimo njegove meje, že moramo pospešiti naš korak. Prehoditi moramo v tem modelu 205 metrov, predno pridemo do prve zvezde stalnice, Proxima centauri, ki leži od nas oddaljena nič manj kot 4.2 milijona svetlobnih let. Toda model postaja vse večji in večji. Kilometre in kilometre dolgo pot moramo napraviti, pa še vedno nismo prehodili rimske ceste. Ako prikojimo rimsko cesto našemu modelu, bo zavzemala s svojimi milijardami zvezd površino ameriškega kontinenta. In vendar je rimska cesta samo neznan del vsemirja, meglena tvorba. Nič drugače ne bi videl rimske ceste opazovalec, ki bi nastavljal teleskop v takozvani megli Andromede in gledal proti našemu planetu.

Ko smo tako prehodili ta naš otok v vsemirju, se moramo napotiti v našem modelu 50.000 kilometrov daleč, predno trčimo ob enak majhen sončni sistem, kot ga predstavlja v modelu pot naše zemlje okoli sonca. In enako dolga pot nas vodi od ene skupine zvezd do druge, dokler nismo obhodili vseh dva milijona ozvezdij, kolikor jih je dandanes vidnih.

Naš model meri 12 milijonov kilometrov v premeru. Kako ogromna številka in vendar kako majhna v primeri s faktično razdaljo, kajti iz ogromnih sonc smo v našem modelu napravili zrnca, nič večja kot prašek in iz 140 milijonov svetlobnih let (2.326.4 bilijone kilometrov) šest milijonov kilometrov.

Seveda se pri tem našem modelu zmanjša

tudi hitrost ozvezdij na minimum. Vsakoletna pot zemlje okoli sonca, ki znaša 960 km na sekundo, se reducira na pol centimetra. Ker se tudi ostale zvezde pomikajo skozi vseмирje z enakohitrostjo, bo vsak zrnati prašek v našem modelu v 1000 letih premeril okoli 5 m dolgo pot. Ako bi torej dva zrnata praška našega modela, ki ležita 200 metrov narazen, ubrala pot drug proti drugemu, bi v našem modelu trčila šele po 20.000 letih. Ker pa se ozvezdja gibljejo v elipsah, jim še v glavo ne pade, da bi se zaletavala drugo v drugo.

Naš model nas šele pouči, da je naše vseмирje, katerega si predstavljamo, da je posejano z zvezdami in svetovi, prav za prav prazno, tako strahovito prazno, da se človeku krči srce, ako samo pomisli na to.

Oddaljenost med posameznimi zrnatimi praški našega modela, ki predstavljajo svetove, znaša povprečno 130 kilometrov. Torej bi na poti iz Maribora v Zagreb naleteli komaj na dva taka zrnata praška. Možnost, da bi ta dva praška nekoč trčila na svoji poti drug ob drugega, je gotovo manjša, kot pa da bi človek zadel v loteriji desetkrat zaporedoma glavni dobiček.

Tak slučaj je torej komaj mogoč in vsaj za naše pojme o času in prostoru ne pride v poštev. Po Jeansu mine najmanj trilijon let, predno ima kakšna zvezda sploh možnost, da pride svoji sosedu tako blizu, da bi se lahko zaletela v njo.

Enaka je stvar z atomi. Ako si povečamo atom do velikosti Eiffelovega stolpa v Parizu, potem so v tem atomu elektroni veliki komaj toliko kot žoge za ping pong.

Na 1000 kilometrov dolgi poti našega modela naletimo komaj na šest majhnih zrnatih praškov, ki predstavljajo svetove. V razdalji več bilijonov kilometrov naletimo v vsemirju na žareča sonca, ki krožijo v tej puščavi, ne da bi kdajkoli srečala drug drugega.

Eno graško zrnco, ki ga vržemo v Tih ocean, predstavlja približno razmerje med materijo vseh svetov v vsemirju in praznino vsemirja.

Zadnja leta se vedno pogostejše pojavlja trditve, da praznega prostora v vsemirju ni, ampak, da je ves prostor napolnjen s plini, ki so tako redki, da pride na en liter plina komaj ena molekula. Toda ameriški astronom Russel trdi, da je skupna množina tega plina v vsemirju večja od materije, ki je zgoščena v vseh zvezdah vsemirja.

Toda mi stojimo šele na začetku astronomskega in astronomsko fizikalnega raziskovanja. Teh par tisoč let, odkar se pečemo s to vedo, ne pomeni nič, v primeri s časom, ki leži pred nami.

Znanje, ki nam ga danes nudi astronomija, je nepopolno, o teh stvarih vemo komaj toliko kot novorojenček, ki odpre oči in zajame z njimi prve vtise iz svoje okolice.

Razno

Nova zmes, ki naj nadomesti svinco, cin in antimon v tiskarstvu. V laboratorijih I. G. Farbenkoncerna so kemiki izumili neko zmes iz apna in oglja, ki se da uporabljati za vžiganje črk, kakršne se rabijo v tiskarstvu in ki so jih doslej vlivali iz svinca, cina in antimona. Sedaj se vrše poskusi, ako bi se ta zmes dala

uporabiti tudi za stavne stroje, kjer mora biti na razpolago v tekočem stanju.

Obvezna služba za žene v Nemčiji. Dne 1. januarja je izšla v Nemčiji nova naredba o delovnem času, ki se deloma sme raztegniti na 16 ur dnevno, sploh pa na deset ur in več. Obenem določa naredba obvezno žensko službo za žene, ki še niso stare 25 let in niso poročene ter še niso izvršile obvezne službe. Žene, ki niso bile zaposlene do 1. marca 1938 kot delavke ali nameščanke, bodo dobile zaposlitev v državnih ali zasebnih službah samo, če so bile zaposlene najmanj eno leto v poljedelstvu ali gospodarstvu. Prizadetih bo vsako leto po tej naredbi 300.000 do 400.000 žena.

Književnost

Česka književnost v »Ljubljanskem Zvonu«. Letos je več jugoslovanskih književnih revij posvetilo posebne izdaje češki literaturi o priliki 20-letnice Českoslovaške republike. Hrvaške in srbske izdaje so izšle še v času, ko je živela Českoslovaška v svoji »zlati dobi«. Po dneh bridkega razočaranja in ponižanja Českoslovaške smo dobili tudi v našem »Ljubljanskem Zvonu« dragocen vpogled v sedanjo češko kulturo, katera pa nam že predloča strahotne jesenske dneve, ki jih je med tem preživela Českoslovaška. Naš znani slovenski kulturni »konzul«, pisatelj dr. Oton Berkovec v Pragi je zbral svet čeških pesnikov in pisateljev, ki so prispevali za »Zvon« izvirne spise in pesmi, tako da imamo vpogled v najnovejšo duševno toke češkega naroda in deloma tudi slovaškega. Pesmi in proza so sijajno prevedli O. Berkovec, B. Borko, B. Borko in J. Liška, kar je treba posebej poudariti, ker je češčina izredno težko prevajati in zlivati v naš jezik, ne da bi pri tem trpel izvirnik. Iz bogate vsebine tega češkega »Zvona« omenjamo zlasti naša znanca pesnika Josefa Hora in pisatelja Karla Novoga, nadalje pesnike Františka Halasa, V. Zavado, Jaroslava Seiferta, Vladimíra Holana, Vladislava Vančuro, F. X. Šalda, Karla Čapka, F. Kovarno, Ivana Olbracht in Slovaka Laco Novomeskega. B. Borko je napisal članek »O duhu češke kulture«, Bratko Kreft pa svoje razgovore s češkimi umetniki. Podučni so še članki Bednara o mlajši češki poeziji, D. Cvetka o češki in slovaški glasbi, Debenaka o Bezruču ter pisma Bernika o čeških prevratnih dneh v zadnjih mesecih. Tudi sicer ima »Zvon« še bogato vsebino iz kulturnega sveta, med drugim članek J. Kozaka ob 20 letnici Cankarjeve smrti. »Zvon« je lahko ponesen na to svojo češko številko in upamo, da bodo ostali ti naši češki prijatelji še tudi naprej redni gosti po naših revijah ter tako pomagali oplojevati našo kulturo in obenem vzdrževati medsebojne duševne in prijateljske vezi kljub vsemu.

a. r.

Širite naš list!

Delavski pravni svetovalec

Nova vodna struga (Tržič)

Vprašanje: Potok je pred kakimi 15 leti tekkel v velikem ovinku mimo mojega posestva. Takrat pa je industrijsko podjetje, ki je v bližini zgradilo ob svojem nabrežju skarpo in je radi te skarpe ob neki povodnji narasla voda pretrgala ovinek, si izkopala novo strugo, ter tekla po obeh strugah. Letos pa je voda pričela teči naenkrat le po krajši strugi preko mojega posestva, dočim je daljša struga ostala prazna. Ali imam pravico novo strugo zadelati, tako da bo voda tekla zopet po stari strugi? Ali spada stara struga k mojemu posestvu? Ali lahko zahtevam od podjetja, da zavaruje tudi moj svet, odnosno mi povrne nastalo škodo, ker je voda izpremenila svoj tok le radi skarpe?

Odgovor: Novo strugo imate pravico zadelati odnosno preprečiti, da bi voda tekla po njej. Če pa ostane stara struga prazna, imate Vi po zakonu prvenstveno pravico do nje, ker ste z novim tokom vode oškodovani. V kolikor Vaša škoda ne bo krita s tem, da dobite Vi staro strugo, imate pravico zahtevati od podjetja tudi povračilo višje škode, ako je res podjetje zakrivilo, da je voda vzela drugo smer. Enako lahko v tem primeru zahtevate od podjetja, da tudi Vaše nabrežje zavaruje, ako sedaj voda sili preko Vašega sveta samo radi novih naprav na nabrežju, ki je last podjetja. Za kako novo določitev meje pa smatramo, da ne bodo podani pogoji, razven v kolikor bodete zahtevali, da se Vam prizna stara izsušena struga. Geometra, če ga sami najamete radi nove izmeritve, bodete morali seveda tudi sami plačati.

Preživnina staršev (Grizje)

Vprašanje: Moja nezakonska mati me toži na preživnino. Prostovoljno sem jo dolgo časa podpiral, ker pa se je vedla grdo proti meni, sem prenehal s podporo. Ali sem res po zakonu prisiljen plačevati ji preživnino?

Odgovor: Materin zahtev je v načelu utemeljen. Pač pa ste dolžni prispevati k materinemu prežitku le sorazmeren del, ako Vas je več otrok. Ugovarjajte torej višini zahtevane preživnine.

Pravica do vodnjaka (Laško)

Vprašanje: Preko mojega posestva se je pred leti napeljal mestni vodovod. Takratna lastnica se je dogovorila z mestno občino, da ji postavi v zameno za dovoljenje napeljave pred hišo javen vodnjak, kar je občina tudi storila. Prvotno je občina ponujala kot zameno napeljavo vode v hišo, a se je takrat-

na lastnica iz ozira do sosedov rajši odločila za javen vodnjak. Sedaj pa je postal ta vodnjak, h kateremu hodijo vsi sosede po vodo, povod neštetim tožbam zaradi žaljenja časti. Ali lahko prepovem sosedom uporabo vodnjaka, oziroma ali lahko zahtevam od mestne občine, da mi navelje vodo v hišo, kot je prvotno nudila? Ali se morda lahko pogodim z mestno občino, da preide vodnjak v mojo zasebno last proti primerni odškodnini? Sam spadam pod drugo občino.

Odgovor: Mestna občina nima do vodnjaka nikakršne pravice. Dogovor z njo je končno veljaven in se ga ne da enostransko spremeniti. Pač pa lahko prepoveste sosedom uporabo vodnjaka, če jim ni bila ta uporaba izrecno obljubljena kot služnostna pravica.

Advokatski stroški (Trbovlje)

Če ste se z advokatom pogodili za odplačevanje stroškov v mesečnih obrokih in te obroke držite, seve niso potrebni opomini in Vam jih tudi ni treba plačevati.

Hujskanje k pretepanju (Rimske Toplice)

Žensko, ki je naogovarjala nekega fanta, da bi pretepel Vas in očeta, lahko tožite radi prestopka žaljenja časti. Ako pa je podana nevarnost in se fanta resno bojite, lahko žensko ovadite tudi orožnikom.

Prodane parcele na obremenjenem posestvu (Ribnica na Poh.)

Vprašanje: Od kmeta, ki je razparceliral svoje posestvo za prodajo, sem kupil eno parcelo s kupno pogodbo pri notariju, a mi hočejo sedaj kmetovi upniki kupčijo razveljaviti, ker je veliko dolga. Upniki zahtevajo, da kupci doplačajo na kupnino toliko, da bi bili kriti, drugače pa nam bi vrnil kupnino in del stroškov, a desetlet in stroške za geometra bi morali izgubiti. Notar pa nam je ok kupni pogodbi rekel, da smo sigurni in da ima v rokah pravomočen sklep.

Odgovor: Vaše navedbe glede izjav notarja nam niso čisto jasne, kaj Vam je pravzaprav notar obljubil glede sigurnosti. Kupne pogodbe so za Vas pravnoveljavne, če so pravilno sklenjene in če jih je odobrila zemljiško prometna komisija pri sodišču. V tem slučaju Vam pogodb ne more nihče razveljaviti. Zadeva z dolgotrajno nemočeno vpliva na veljavnost pogodb. Če pa so dolgovni upnikov vključeni na posestvih, jamčite za te dolgove s kupljeno parcelo. Bila je stvar notarja, da pred sklenjenjem pogodb vpogleda v zemljiško knjigo. Vas na to opozori in temu odgovarjajoče napravi kupne pogodbe.

MALI OGLASI

Naši čitatelji kupujejo najcenejše pri naših inserentih!

Franc Kormann'ov nasl. Karl Rago

Maribor, Gosposka ulica 3 — moda, galanterija, drobnarija in igrače vseh vrst. Največja izbira in najboljši nakup.

FRANC REICHER, MARIBOR

Tržaška cesta 12, se priporoča cenl. občinstvu za izdelavo oblek za gospode in dame po najnižjih dnevnikih cenah. Hitra izdelava.

KOLESA, GRAMOFONE,

šivalne stroje, otroške vozičke popravlja dobro in po kulantnih cenah znana tvrdka JUSTIN GUSTINČIČ, mehanična delavnica, MARIBOR, Tattenbachova ulica 14. Shramba koles čez zimo.

„FOX“ terpenin-krema je nenadkriljiva

Vazelin in pravi gumitrans Vas varuje v snegu, dežju in blatu najbolje pred prehladom.

Zahtevalite vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnice v Mariboru. Telefon št. 2324

Za konzorcij izdaja in ureja »Adolf Jelen v Mariboru«. — Tiska: Ljudska tiskarna, d. d. v Mariboru, predstavitelj Viktor Eržen v Mariboru.